

**UCHWAŁA NR XXXIV/180/2013
RADY POWIATU TORUŃSKIEGO
z dnia 29 sierpnia 2013 r.**

w sprawie przyjęcia raportu z "Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Toruńskiego na lata 2010 - 2014 z perspektywą do roku 2017, za lata 2011-2012"

Na podstawie art. 18 ust.2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.¹⁾) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r, poz. 595) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się raport wykonania " Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Toruńskiego na lata 2010 - 2014 z perspektywą do roku 2017, za lata 2011-2012"

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu
Toruńskiego

Andrzej Siemianowski

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 111, poz. 708, Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1464 i Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 20, poz. 106, Nr 79, poz. 666, Nr 130, poz. 1070 i Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 21, poz. 104, Nr 28, poz. 145, Nr 40, poz. 227, Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804, Nr 152, poz. 1018 i poz. 1019, Nr 182, poz. 1228, Nr 229, poz. 1498 i Nr 249, poz. 1657, z 2011 r. Nr 32, poz. 159, Nr 63, poz. 322, Nr 94, poz. 551, Nr 99, poz. 569, Nr 122, poz. 695, Nr 152, poz. 897, Nr 178, poz. 1060 i Nr 224, poz. 1341, z 2012 r. poz. 460, poz. 951, poz. 1342 i poz. 1513 oraz z 2013 r. poz. 21, poz. 139 oraz poz. 165.

POWIAT TORUŃSKI

RAPORT Z WYKONANIA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU TORUŃSKIEGO
NA LATA 2010-2014 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2017

ZA OKRES OD 1/01/2011 DO 31/12/2012

WYKONAWCA:

EKOSTANDARD

Pracownia Analiz Środowiskowych

Ul. Wiązowa 1B/2, 62-002 Suchy Las

www.ekostandard.pl

email: ekostandard@ekostandard.pl

tel. (61)652-23-80, 505-006-914

AUTORZY OPRACOWANIA:

Robert Siudak

Katarzyna Lekowska

SPIS TREŚCI

SPIS TABEL	3
SPIS RYCIN	4
WSTĘP	6
1. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA POWIATU TORUŃSKIEGO	7
1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE POWIATU	7
1.2. WARUNKI HYDROLOGICZNE I HYDROGEOLOGICZNE	8
1.3. STRUKTURA ZAGOSPODAROWANIA ZIEMI	9
1.4. GOSPODARKA	11
1.5. KLIMAT	11
1.6. WALORY PRZYRODNICZE	13
1.6.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY	13
2. OCENA REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH CELÓW I ZADAŃ OKREŚLONYCH W POWIATOWYM PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA	24
2.1. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O STANIE ŚRODOWISKA I REALIZACJI PROGRAMU	25
2.2. ZAOPATRZENIE LUDNOŚCI W WODĘ PITNĄ I GOSPODARKA ŚCIEKOWA	26
2.3. GOSPODARKA ODPADAMI	32
2.4. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	34
2.5. OCHRONA PRZYRODY	40
2.6. OCHRONA PRZED HAŁASEM I PROMIENIOWANIEM NIEJONIZUJĄCYM	44
2.7. OCHRONA GLEB I ZASOBÓW NATURALNYCH	46
2.8. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	51
3. NAKŁADY FINANSOWE I EFEKTY INWESTYCJI W OCHRONIE ŚRODOWISKA	52
4. EDUKACJA EKOLOGICZNA	53
5. WNIOSKI I ZALECENIA DOTYCZĄCE AKTUALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	57

SPIS TABEL

TABELA 1. ILOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W 2012 ROKU	11
TABELA 2. OBSZARY NATURA 2000 NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO	17
TABELA 3. POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO	20
TABELA 4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W LATACH 2010-2011 - SIEĆ WODOCIĄGOWA	26
TABELA 5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W LATACH 2010-2011 - SIEĆ KANALIZACYJNA	26
TABELA 6. STOPIEŃ ZWODOCIĄGOWANIA I SKANALIZOWANIA W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU TORUŃSKIEGO W 2011 ROKU	27
TABELA 7. CHARAKTERYSTYKA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO	27
TABELA 8. PRZEDSIĘWZIĘCIA Z ZAKRESU GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ ORAZ OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W LATACH 2011-2012	29
TABELA 9. OCENA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W 2011 ROKU	32
TABELA 10. POZWOLENIE Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI Z TERENU POWIATU TORUŃSKIEGO	33
TABELA 11. WYNIKI KLASYFIKACJI STREFY POD KĄTEM OCHRONY ZDROWIA W 2011 ROKU DLA STREFY KUJAWSKO-POMORSKIEJ	35
TABELA 12. STĘŻENIA ŚREDNIOROCZNE ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W 2011 ROKU	36
TABELA 13. WYNIKI KLASYFIKACJI JAKOŚCI POWIETRZA DLA STREFY POD KĄTEM OCHRONY ROŚLIN W 2011 ROKU	36
TABELA 14. PRZEDSIĘWZIĘCIA ZWIĄZANE Z OCHRONĄ POWIETRZA NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W LATACH 2011-2012	37
TABELA 15. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE WRAZ Z POMNIKAMI PRZYRODY NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO	40
TABELA 16. TERENY ZIELENI W POWIECIE TORUŃSKIM	41
TABELA 17. NASADZENIA I UBYTKI NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO	41
TABELA 18. PRZEDSIĘWZIĘCIA ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM I KSZTAŁTOWANIEM LASÓW, TERENÓW ZIELONYCH ORAZ POŚREDNIO Z OCHRONĄ PRZYRODY W LATACH 2011-2012	42
TABELA 19. PRZEDSIĘWZIĘCIA ZWIĄZANE Z OCHRONĄ PRZED HAŁASEM I PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W LATACH 2011-2012	46
TABELA 20. WYKAZ KONCESJI NA WYDOBYWANIE KOPALIN POSPOLITYCH WYDANYCH PRZEZ STAROSTĘ TORUŃSKIEGO	47
TABELA 21. WYDATKI BUDŻETOWE STAROSTWA POWIATOWEGO W TORUNIU W LATACH 2011-2012	52
TABELA 22. PRZEDSIĘWZIĘCIA ZWIĄZANE Z EDUKACJĄ EKOLOGICZNĄ NA TERENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W LATACH 2011-2012	55
TABELA 23. EDUKACJA EKOLOGICZNA W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. KORNELA MAKUSZYŃSKIEGO W CIERPICACH W OKRESIE OD 01.01.2011 DO 31.12.2012 (GMINA WIELKA NIESZAWKA)	55

SPIS RYCIN

RYCINA 1. POŁOŻENIE POWIATU TORUŃSKIEGO W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM	7
RYCINA 2. FORMY ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW W POWIECIE TORUŃSKIM (%)	10
RYCINA 3. FORMY ROLNICZEGO WYKORZYSTANIA GRUNTÓW W POWIECIE TORUŃSKIM (%)	10

WSTĘP

Celem raportu jest realizacji zadań zapisanych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Toruńskiego na lata 2010-2014 z perspektywą do roku 2017. Ocena ta ma służyć sformułowaniu wniosków niezbędnych do aktualizacji ww. dokumentu.

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska jest dokonywana na wszystkich szczeblach administracji. Na poziomie powiatu ocenę sporządza się co dwa lata i zgodnie z art. 18 ust 2. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) w formie raportu przedstawia się Radzie Powiatu.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań *Programu* jest wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe. Efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrują zaawansowanie realizacji *Programu* w skali rocznej i umożliwiają dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań *Programu Ochrony Środowiska* powinny obejmować określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

W kolejnych rozdziałach przedstawione zostały w sposób syntetyczny informacje na temat realizacji celów zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Toruńskiego na lata 2010-2014 z perspektywą do roku 2017. Raport obejmuje analizę zrealizowanych zadań oraz poniesionych nakładów finansowych.

Przy sporządzeniu dokumentu wykorzystano dane instytucji posiadających bazy danych zagregowane do poziomu powiatowego, min. Głównego Urzędu Statystycznego i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje okres realizacji Powiatowego Programu Ochrony Środowiska w latach 2011-2012.

1. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA POWIATU TORUŃSKIEGO

1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE POWIATU

Siedzibą Powiatu Toruńskiego jest miasto Toruń, które jako powiat grodzki nie wchodzi w jego skład. Powiat zlokalizowany jest w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego i uważany jest jako obszar ciekawy i zróżnicowany pod względem geograficznym i środowiskowym. Obejmuje on dziewięć gmin: miasto Chełmżę oraz osiem gmin wiejskich: Chełmżę, Czernikowo, Lubicz, Łubiankę, Łysomice, Obrowo, Wielką Nieszawę i Zławieś Wielką.

Powiat Toruński zajmuje obszar 1 230 km², który zamieszkiwało na koniec 2012 roku 99 891 osób.

Rycina 1. Położenie Powiatu Toruńskiego w województwie kujawsko-pomorskim

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną według Jerzego Kondrackiego (1988 rok) obszar Powiatu Toruńskiego leży w obrębie dwóch makroregionów: Pojezierza Chełmińsko-

Dobrzyńskiego i Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, jedynie fragment południowej części powiatu, w gminie Wielka Nieszawka, znajduje się w granicach Pojezierza Wielkopolskiego (mezoregion Równina Inowrocławska). W skład makroregionu Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie wchodzi mezoregiony: Pojezierze Chełmińskie, Dolina Drwęcy i Pojezierze Dobrzyńskie, natomiast w skład makroregionu Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka wchodzi mezoregion: Kotlina Toruńska.

1.2. WARUNKI HYDROLOGICZNE I HYDROGEOLOGICZNE

Powiat Toruński w ujęciu hydrologicznym leży w dorzeczu Wisły, po obu jej stronach. Na prawym brzegu Wisły rozpoczyna się na granicy gminy Czernikowo i powiatem lipnowskim w 702,7 km rzeki i kończy w km 768,8 jej biegu (granica gminy Zławieś Wielka z powiatem bydgoskim), z tym, że od km 728,4 (ujście Drwęcy) do 745,0 km (za portem drzewnym) tereny wzdłuż Wisły są obszarem administracyjnym miasta Torunia. Na lewym brzegu Wisły granica powiatu rozpoczyna się w 720,8 km (granica gminy Wielka Nieszawka z powiatem aleksandrowskim) i kończy w km 749,8 (granica gminy Wielka Nieszawka z gminą Solec Kujawski), z tym, że od km 726,3 do km 739,7 tereny lewobrzeżnej Wisły administracyjnie należą do miasta Torunia. Głównym dopływem Wisły na terenie powiatu jest rzeka Drwęca. Wisłę zasilają również mniejsze ciekі takie jak: Struga Toruńska, Struga Zielona, Kanał Górny i Dolny, Fryba, Struga Młyńska, Mień, Tążyna.

Wśród jezior Powiatu Toruńskiego większość zawdzięcza swoje pochodzenie obecności łądolu, a zagłębienia, w których występują jeziora powstały głównie w okresie jego recesji. Spośród większych jezior powiatu najpowszechniejszym typem są jeziora rynnowe charakterystyczne dla pasa pojezierzy w obrębie ostatniego zlodowacenia. Jeziora tego typu mają długi i wąski kształt oraz odznaczają się znacznymi głębokościami, urozmaiconą konfiguracją dna z licznymi przegłębieniami, progami i znacznymi spadkami stoków misy jeziornej. Do największych jezior występujących na terenie Powiatu Toruńskiego należą: jezioro Grodno, jezioro Dźwierzno, jezioro Kamionki, jezioro Osiek, jezioro Dzikowo, jezioro Kijaskowo oraz jezioro Steklińskie. Z innych jezior położonych w gminie Czernikowo wymienić należy jezioro Zacisze i jezioro Liciszewy. Jezioro Zacisze jest położone wśród lasów w okolicach wsi Osówka. Jezioro Liciszewy jest jeziorem przepływowym, otoczonym dużymi obszarami łąk i bagien.

Na terenie Powiatu Toruńskiego, znaczenie o charakterze regionalnym, posiadają głównie poziomy wodonośne w piaszczystych utworach czwartorzędowych. Są one podstawowym źródłem

zaopatrzenia w wodę odbiorców indywidualnych jak i zbiorowych. Występują powszechnie w międzymorenowych strukturach wodonośnych, w obszarach dolin kopalnych i współczesnych dolin rzecznych, co warunkuje możliwości ich udostępniania oraz naturalne warunki ochrony jakościowej. W terenach wysoczyznowych czwartorzędowe poziomy wodonośne z reguły izolowane są od powierzchni nadkładem utworów słabo przepuszczalnych i tam występują na głębokości od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej poziomu terenu (p.p.t.). Warunki takie sprzyjają naturalnej ochronie jakościowej wód, zabezpieczając je przed ewentualnym zanieczyszczeniem, ograniczającym ich walory użytkowe. Najlepszą jakość posiadają wody występujące w najgłębszych czwartorzędowych poziomach wodonośnych, związanych ze strukturami dolin kopalnych, gdzie zalegają na głębokości 150-200 m p.p.t. Wody najpłycej występujące i jednocześnie najbardziej podatne na zanieczyszczenia to wody poziomów wodonośnych w dolinach głównych rzek powiatu, tj. Wisły i Drwęcy, które stanowią podstawę drenażu wód podziemnych.

W granicach Powiatu Toruńskiego wydzielony został GZWP Dolnej Wisły Nr 141 (rejon Torunia i okolic - gmina Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka, Lubicz, Obrowo), o powierzchni ok. 354 km², związany z Pradolina Wisły. Poziom wodonośny w obszarze zbiornika występuje w piaskach aluwialnych tarasów akumulacyjnych Wisły oraz w piaskach i żwirach fiuwiogiacjalnych interglacjału eemskiego o miąższości od kilkunastu do około czterdziestu metrów w obniżeniach podłoża. Zwierciadło wody ma z reguły charakter swobodny, lokalnie tylko napięty i występuje na głębokości od kilku do kilkunastu metrów. Poziom ten zasilany jest bezpośrednio wodami opadowymi oraz wodami pochodzącymi z drenażu poziomów wodonośnych Wysoczyzny Chełmińskiej. Charakteryzuje się wysokimi parametrami filtracyjnymi i znaczną wodoprzewodnością. Średni współczynnik filtracji wynosi 0,95 m/h, a przewodność waha się od 10 do 74 m³/h. Poziom czwartorzędowy wymagający najwyższej ochrony (ONO) zajmuje powierzchnię ok. 230 km². W obszarze zbiornika średnia głębokość ujęcia głębinowego wynosi 40 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne 84 tys. m³/dobę.

1.3. STRUKTURA ZAGOSPODAROWANIA ZIEMI

Na terenie Powiatu Toruńskiego podobnie jak w całej północnej części kraju, skalami macierzystymi gleb są osady czwartorzędowe. Miąższość tych osadów jest bardzo zróżnicowana i ściśle zależna od form morfologicznych występujących w terenie oraz naniesionego przez lądolód i jego wody roztopowe materiałów glin i piasków zwałowych, żwirów i piasków wodno-lądowych.

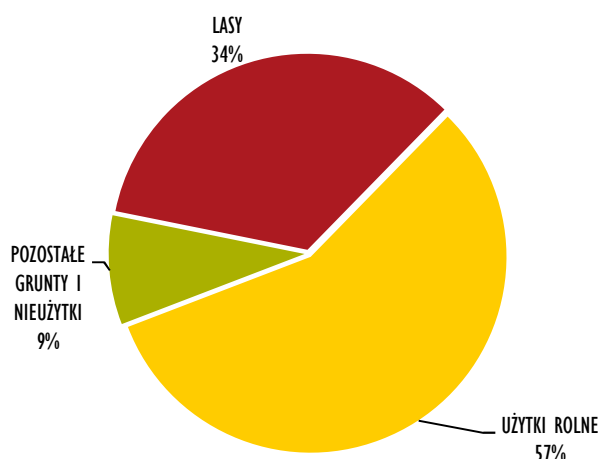
Na wysoczyznach morenowych, miąższość glin zwałowych, które tu dominują, wynosi średnio 30 m, natomiast miąższość rzadziej występujących tu piasków zwałowych i żwirów: 3-4 m.

Pokrywa glebowa charakteryzuje się stosunkowo silnym zróżnicowaniem, do najważniejszych jej typów należą: gleby brunatne, gleby pseudobielicowe i gleby bielicowe. Te trzy typy gleb zajmują razem 84% powierzchni użytków rolnych. Pozostałe wskazane na diagramie zajmują razem tylko 16% powierzchni użytków rolnych.

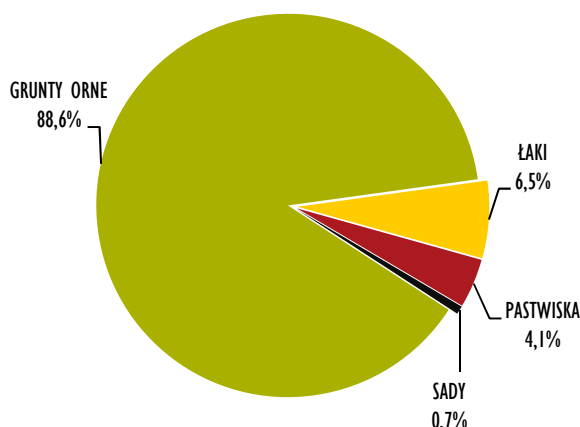
Powiat Toruński jest obszarem tradycyjnej gospodarki rolnej. Rolnictwo wykorzystuje w nim dobrej jakości użytki rolne, wysoką kulturę działalności rolniczej, popyt na płody rolne ze strony dużego miasta. Gospodarstwa rolne charakteryzują się korzystnym poziomem mechanizacji i wysoką kulturą działalności rolniczej. Użytki rolne obejmują blisko 70 tys. ha (6 lokata w woj.) i stanowią ponad 57% powierzchni powiatu. Podstawowymi uprawami są zboża (głównie pszenica). Znaczną część upraw zajmują rośliny przemysłowe, głównie buraki cukrowe oraz ziemniaki.

Wśród użytków rolnych największą część stanowią grunty orne, zajmują one 61 958 ha. Powierzchnia łąk stanowi 6,5% (4 569 ha), pastwisk 4,1% (2 880 ha). Najmniejszy procent udziału mają sady, zaledwie 0,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Rycina 2. Formy zagospodarowania gruntów w powiecie toruńskim (%)

Rycina 3. Formy rolniczego wykorzystania gruntów w powiecie toruńskim (%)

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl (stan na rok 2005)

1.4. GOSPODARKA¹

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły w 2012 roku 97,3% zarejestrowanych podmiotów w powiecie. Najwięcej zarejestrowanych podmiotów należało do sekcji: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (28,2%). Kolejna sekcja to: budownictwo (15,3%), przetwórstwo przemysłowe (10,2%), transport i gospodarka magazynowa (8,3%) natomiast działalność profesjonalna, naukowa i techniczna stanowiła 6,7%.

Tabela 1. Ilość przedsiębiorstw działających na terenie Powiatu Toruńskiego w 2012 roku

GMINY	SEKTOR PUBLICZNY	SEKTOR PRYWATNY	OGÓŁEM
miasto Chełmża	89	1055	1144
Chełmża	11	547	558
Czernikowo	15	582	597
Lubicz	32	1857	1889
Łubianka	16	445	461
Łysomice	15	895	910
Obrowo	23	1228	1251
Wielka Nieszawka	10	523	533
Zławieś Wielka	20	1169	1189
powiat toruński	231	8301	8532

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Obszarem o największej aktywności gospodarczej jest nienależące do powiatu miasto Toruń. Położone centralnie względem obszaru powiatu ziemskiego stanowi dla niego zarówno duży rynek pracy jak i zbytu. Gminy należące do Powiatu Toruńskiego niewątpliwie są pod silnym wpływem miasta Torunia.

1.5. KLIMAT

Klimat powiatu scharakteryzowany został jako przejściowo-morski i zaliczony wg E. Rome-
ra (1948 r.) do typów klimatu Wielkich Dolin, występujących w całym środkowym pasie Polski.
Jest to oczywiście uwarunkowane lokalizacją geograficzną, o czym świadczy między innymi rozle-

¹ źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

głość Kotliny Toruńskiej, otwartej w sposób zdecydowany na wiatry zachodnie, południowo-zachodnie i wschodnie w związku z czym występuje w tym pasie stosunkowo silne przewietrzanie.

Zachmurzenie, na podstawie wieloletnich obserwacji meteorologicznych, osiąga roczne minimum w okresie sierpień-wrzesień, maksimum zaś osiąga od listopada do grudnia. Najlepsze usłonecznienie jest w czerwcu. Ilość dni pogodnych utrzymuje się na średnim poziomie 32 dni, co stanowi 8,7% w skali roku, a pochmurnych na poziomie 152 dni czyli 41,6% w skali roku. W styczniu, w Toruniu średnią temperaturą jest -2,5 °C, natomiast w lipcu dochodzi ona do +18,1 °C. Średnia temperatura roczna to +7,9 °C.

Kolejnym elementem klimatu ważnym dla środowiska naturalnego jest wielkość opadów. Jest to czynnik zmienny, osiągający na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci dość spore wahania. W zakresie opadów minimum czyli 23,1 mm przypada na miesiąc luty, maksimum czyli 85,1 mm na lipiec. Roczna suma opadów w zasadzie nie przekracza pułapu 500-550 mm.

Długości sezonu wegetacyjnego trwa koło 220 dni. Jego początek zazwyczaj stanowi drugi dzień kwietnia, koniec zaś przypada na 7 listopada. Interesujący jest również rozkład pór roku: zima trwa 79 dni i jest drugim najdłuższym okresem w ciągu roku, po lecie, które liczy 101 dni. Następna pod względem długości jest jesień, która trwa 64 dni, później wiosna trwająca 55 dni. Do najkrótszych okresów w ciągu roku należą: przedzimie, które trwa 35 dni i przedwiośnie trwające 31 dni.

Swoje określone znaczenie względem lokalnych warunków klimatycznych ma również Wisła, stanowiąca największy w regionie zbiornik wody płynącej. Bezpośredni wpływ klimatyczny Wisły ogranicza się do obszarów usytuowanych w bliskim sąsiedztwie rzeki, tak więc dotyczy to przede wszystkim gmin: Czernikowo, Obrowo, Lubicz, Zławieś Wielka i Wielka Nieszawka.

Rejonizacja rolniczo-klimatyczna R. Gumińskiego (1948 r.) włącza ten obszar do pasa klimatycznego, w którym ścierają się wpływy klimatu oceanicznego z klimatem kontynentalnym. Jednak różnice te nie są aż tak odczuwalne jak wynikałoby to z przedstawionej charakterystyki, ponieważ w przyrodzie efekt różnicujący klimaty lokalne rozkłada się na dużych obszarach, stąd niemożliwym jest na przykład określenie bardzo wyraźnej granicy klimatycznej na tak niewielkim obszarze jakim jest Powiat Toruński.

1.6. WALORY PRZYRODNICZE

Celem ochrony przyrody jest utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów oraz zachowanie różnorodności biologicznej poprzez zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony. Głównym zadaniem jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody².

Bogactwo roślinności powiatu jest odzwierciedleniem dużej ilości siedlisk, jakie wykształciły się tu w wyniku zróżnicowanej rzeźby terenu, różnego typu gleb, warunków klimatycznych i wilgotnościowych. Duże zróżnicowanie warunków edaficznych umożliwiło rozwój wielu zbiorowiskom roślinnym, zarówno naturalnym (m.in. leśne, wodne, szuwarowe), jak i półnaturalnym i antropogenicznym (m.in. łąkowe, polne, ruderalne).

1.6.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY

REZERWAT PRZYRODY *LAS PIWNICKI*

Rezerwat o powierzchni 37,20 ha, położony w gminie Łysomice, w granicach nadleśnictwa Toruń. Nazwa wzięła się od pobliskiej wsi Piwnice, słynnej między innymi z ogromnego radioteleskopu Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Cały rezerwat składa się z powierzchni zalesionej, o wielkości 34,17 ha, z powierzchni leśnej, w której prowadzona jest gospodarka leśna oraz z powierzchni nieleśnej, którą stanowią głównie bagna, nieużytki i drogi publiczne. Dodatkowym elementem ochronnym dla *Lasu Piwnickiego* jest obejmująca go otulina, której powierzchnia zamyka się w 44,50 ha.

Fragment północno-zachodni i południowy *Lasu Piwnickiego* oraz jego część środkowa jest najbardziej zróżnicowanym pod względem florystycznym siedliskiem grądu niskiego. Charakterystycznymi gatunkami drzewiastymi są: dąb szypułkowy, grab i sosna z nieliczną domieszką brzozy brodawkowatej, olchy czarnej i topoli osiki. Warstwę niższą tworzy podrost czeremchy, leszczyny, kruszyny i jarząbu pospolitego. Runo leśne natomiast reprezentują między innymi: gajowiec, zawi-

² źródło: Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.)

lec, fiołek, gwiazdnica i konwalijka. Wśród traw najpowszechniejsza jest kostrzewa olbrzymia, wiechlina gajowa i prasownica rozpierzchła. Występują tutaj również paprocie (naręcznice, orlica, wietlica) i byliny, z których chyba najbardziej znane są podagrycznik i trędownik bulwiasty. Grąd typowy, cechujący się w warstwie drzewostanu największym udziałem dębu szypułkowego i sosny zajmuje około jednej piątej „Lasu Piwnickiego”. W niewielkich ilościach występuje tu także grab, brzoza i topola osika. Podszyt jest pod względem składu gatunkowego identyczny jak grąd niski, a reprezentuje go: bez czarny, leszczyna i kruszyna. Występują tu także krzewy śnieguliczki i tawliny porastające część północną grądu typowego. Runo tworzą głównie: gajowiec, gwiazdnica, borówka.

REZERWAT PRZYRODY RZEKA DRWĘCA

Rzeka Drwęca to rezerwat ichtiofaunistyczny obejmujący rzekę Drwęcę łącznie z fragmentami niektórych jej dopływów i tak zwanymi jeziorami przepływowymi. Ochroną kompleksową objęto środowisko wodne, oraz bytujące w nim takie rodzaje ryb jak pstrąg, łosoś, troć i certa. Poza Drwęcą ochroną objęto na terenie całego rezerwatu rzeki Wel, Rypienica, Ruziec, Grabiczanka, Wylewka, Gizela, Bałcyńska, Poborska Struga, Elszka, Iławka, a także jezioro Drwęckie i Ostrowin. Na terenie Powiatu Toruńskiego zlokalizowany jest tylko fragment rezerwatu, mieszczący się w granicach gminy Lubicz i zajmujący powierzchnię 67,84 ha. Drwęca osiąga łączną długość około 207 kilometrów przepływając od źródeł w pobliżu Olsztyńska, do ujścia do Wisły w miejscowości Złotorya.

W wyniku zmian, jakie zaszły od momentu ustanowienia rezerwatu w 1961 roku do czasów współczesnych zmalały populacje niektórych rodzajów ryb, a niektórych zanikły w ogóle. Pierwszym przykładem może być wspomniana wcześniej certa, której nieliczne stada nie mają już takiego znaczenia gospodarczego zarówno w Drwęcy i w Wiśle, jak jeszcze trzydzieści czy czterdzieści lat temu. Drugim natomiast przykładem jest łosoś wiślany, którego osłabienie ilościowe populacji notowano już w latach pięćdziesiątych. Od tamtego momentu, kiedy nie podejmowano istotnych, efektywnych działań zmierzających do ochrony i powiększenia ilości łososi wiślanych gatunek ten w obu rzekach zanikł zupełnie.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU WYDMY ŚRÓDLĄDOWE NA POŁUDNIE OD TORUNIA

Zajmuje powierzchnię 15 697 ha i jest zlokalizowany w południowym fragmencie rozszerzenia doliny Wisły czyli Kotliny Toruńskiej, na terenie gminy Wielka Nieszawka, częściowo również w granicach administracyjnych Torunia. Obszar ten stworzony został w celu ochrony ogromnego, jednego z największych w Polsce, kompleksu wydm śródlądowych, gdzie lesistość, włącznie z rozległymi wrzosowiskami, wynosi znacznie powyżej 90%. Lasy to głównie bory sosnowe z wyraźną dominacją siedlisk boru suchego i świeżego, współtworzące tak zwany kompleks lasów ochronnych dla miasta Torunia.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU STREFA KRAWĘDZIOWA KOTLINY TORUŃSKIEJ

Obszar zajmuje powierzchnię 11 811,5 ha, obejmuje część terenów gmin: Żławień Wielka, Łubianka i Łysomice oraz fragment Torunia. Główna powierzchnia obszaru położona jest na północ i zachód od miasta. W stosunku do całości powierzchni ponad pięćdziesiąt procent zajmują tereny leśne, reszta natomiast to pola uprawne, całość zaś cechuje bogata rzeźba terenu wynikająca z różnic poziomów. Elementem wodnym jest przepływająca przez tereny chronione Struga Łysomicka. Poza strefą krawędziową Kotliny Toruńskiej obszar ten rozciąga się na wąski pas wysoczyzny morenowej i wyższe, wzbogacone wydmami partie pradoliny Wisły.

Szatę roślinną, w pradolinie Wisły tworzą lasy iglaste, z głównym udziałem sosny, natomiast w części tak zwanej zboczowej lasy liściaste. Specyficzne są również stanowiska chronionych i rzadko występujących roślin kserotermicznych (głównie dotyczy to ostnicy Jana i sasanek). Dla ciekawości warto wspomnieć o występujących tu pomnikach przyrody nieożywionej w postaci głazów narzutowych. Ze wszystkich czterech głazów objętych ochroną na terenie powiatu, trzy znajdują się w granicach opisywanego tu obszaru. Wartość opisywanego obszaru podnosi także jeden z najlepiej poznanych i zbadanych naukowo rezerwatów w Polsce - *Las Piwnicki*.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINA DRWĘCY

To obszar chronionego krajobrazu o powierzchni 4 278 ha, zajmujący fragmenty gmin: Łysomice, Lubicz i Obrowo (przy łącznej powierzchni 56 848 ha). Obszar ustanowiono głównie dla ochrony walorów naturalnych malowniczego krajobrazu pradoliny Drwęcy. Wpływ na zainteresowanie służb ochrony przyrody miało niewątpliwie ukształtowanie powierzchni wyraźnie wykształ-

conych terenów zboczowych z okrywą roślinną w postaci małych fragmentów lasów oraz występowanie wielu jezior wzbogacających ten obszar w elementy wodne.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU TORFOWISKOWO-JEZIORNNO-LEŚNEGO ZGNIŁKA-WIECZNO-WRONIE

Obszar kompleksu zlokalizowany między innymi w granicach gminy Chełmży, gdzie zajmuje powierzchnię 480 ha. Jest to dość specyficzny obszar, gdzie głównym celem ochrony jest zachowanie torfowisk przejściowych i niskich, terenów leśnych (niemal całe lasy są położone w granicach obszaru, dzięki czemu również podlegają ochronie) i zarostowych oraz wodnych. Pierwotnie, właściwie zaraz po ustąpieniu ostatniego zlodowacenia, znajdował się na tym obszarze zbiornik wodny. Świadectwem tego są zalegające w dennej części kompleksu tak zwane utwory jeziorne.

Występuje tutaj wiele stanowisk roślin rzadkich i chronionych. Analogiczna sytuacja dotyczy świata zwierzęcego - obszar ten to miejsce lęgowe dla około 30 gatunków ptaków (na przykład: łabędzia niemego, dudka, derkacza i remiza) ponadto stanowi też doskonałą przestrzeń życiową dla gadów i płazów, a wśród nich: żaby jeziorkowej, żaby moczarowej, ropuchy zielonej i ropuchy szarej, kumaka nizinnego, rzekotki drzewnej i innych. Poza tym obszar chronionego krajobrazu pełni doskonałą funkcję ochronną w odniesieniu do istniejących na tym terenie rezerwatów przyrody.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU NIZINA CIECHOCIŃSKA

Nizina Ciechocińska o powierzchni 11 469 ha, zajmująca część powierzchni gminy Czernikowo, powołana została w celu ochrony przede wszystkim dolinnego krajobrazu łąk i lasów, krajobrazu nadwiślańskiego oraz mikroklimatu uzdrowiskowego Ciechocinka. Te trzy składniki charakteryzują pokrótce obszar „Niziny Ciechocińskiej”, którego głównymi typami krajobrazu są: krajobraz zurbanizowany, krajobraz rolniczy, dolinny i leśny, w którym największy udział mają wprowadzane sztucznie monokultury sosnowe. Zdecydowanie mniejszy zaś jest zasięg lasów liściastych skoncentrowanych w najbliższych otoczeniach rzek, między innymi Wisły. Na terenach położonych po jej stronie północnej, a wchodzących w skład ziemi dobrzyńskiej, znajduje się kilka niezbyt dużych jezior oraz torfowiska i tereny bagienne.

Ponieważ tereny leśne zajmują największą powierzchnię w opisywanym obszarze chronionego krajobrazu, włączony on został do pasa tworzącego korytarz ekologiczny o randze międzynarodowej, którego celem przewodnim jest ochrona zachowanych w dobrym stanie ekosystemów i ich połączenie w celu umożliwienia naturalnych wędrówek przedstawicieli świata zwierząt i roślin.

OBSZARY NATURA 2000

Na teren Powiatu Toruńskiego zachodzą dwa obszary Natura 2000. Są to jeden obszar specjalnej ochrony ptaków oraz cztery specjalne obszary ochrony siedlisk.

Tabela 2. *Obszary Natura 2000 na terenie Powiatu Toruńskiego*

L.P.	KOD	NAZWA	TYP OBSZARU CHRONIONEGO	POWIERZCHNIA [ha]
1.	PLB040003	Dolina Dolnej Wisły	OSO ¹	33 559,0
2.	PLH040003	Solecka Dolina Wisły	SOO ²	7 030,1
3.	PLH040011	Dybowska Dolina Wisły	SOO ²	1 392,0
4.	PLH040012	Nieszawska Dolina Wisły	SOO ²	3 891,7
5.	PLH040039	Włocławska Dolina Wisły	SOO ²	4 763,8

¹ obszar specjalnej ochrony ptaków, ² specjalne obszary ochrony siedlisk,

Źródło: natura2000.gdos.gov.pl

Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 39. Występują co najmniej 44 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje ok.180 gatunków ptaków. Bardzo ważna ostoja dla ptaków migrujących i zimujących; bardzo ważny teren zimowiskowy bielika (C2). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: nurogęś, ohar (PCK), rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa rzeczna, zimorodek, ostrzygojad (PCK); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje derkacz, mewa czarnogłowa, sieweczka rzeczna. W okresie wędrówek ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach do 50 000 osobników (C4). W okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2 i C3) następujących gatunków ptaków: bielik, gągoł, nurogęś; stosunkowo licznie (C7) występuje bielaczek; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach do 40 000 osobników (C4). Awifauna obszaru nie jest dostatecznie poznana. Bogata fauna innych zwierząt kręgowych, bogata flora roślin naczyniowych (ok.1350 gatunków) z licznymi gatunkami zagrożonymi i prawnie chronionymi, silnie zróżnicowane zbiorowiska roślinne, w tym zachowane różne typy łągów, a także cenne murawy kserotermiczne.

Obszar Natura 2000 Solecka Dolina Wisły

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony mozaiki siedlisk nadrzecznych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej, oraz związanej z nią fauny, w tym 4 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Łącznie wyróżniono na tym obszarze 11 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących w sumie około 5% obszaru. Zannotowano też obecność: 3 gatunków ssaków, 1 gatunku płaza, 6 gatunków ryb i 2 gatunki owadów z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (łosoś atlantycki jest gatunkiem reintrodukowanym); łącznie z 3 gatunkami roślin, stwierdzono tu 15 gatunków z tego załącznika. Obszar jest fragmentem ostoi ptasiej o znaczeniu zarówno dla ptaków lęgowych jak i migrujących. Występuje tu 36 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

Obszar Natura 2000 Dybowska Dolina Wisły

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony lasów lęgowych i całej mozaiki siedlisk nadrzecznych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej oraz związanej z nią fauny, w tym 5 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Łącznie na omawianym terenie zannotowano obecność 11 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 2 gatunki ssaków, 1 gatunek płaza, 6 gatunków kręgowców i ryb, 1 gatunek bezkręgowca i 2 gatunki roślin z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (w sumie 12 gatunków). Na obszarze stwierdzono 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Ponadto, teren ten jest miejscem gnieźdzenia się wielu rzadkich i zagrożonych wyginięciem w Polsce lub Europie Środkowej gatunków ptaków związanych z dolinami dużych, nieuregulowanych rzek (ogółem stwierdzono 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG). Występują tutaj również stosunkowo liczne populacje lęgowe ptaków związanych z zanikającymi środowiskami kserotermicznymi (*Sylvia nisoria*, *Lanius collurio*). Obecność wielu piaszczystych wysp i pływów w korycie powoduje, że teren ten stanowi ważne miejsce żerowania i odpoczynku dla ptaków migrujących. W okresie zimowym na obszarze tym odnotowano duże koncentracje awifauny wodno-błotnej, dla której warunkiem przetrwania są duże, niezamarzające odcinki rzeki. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

Obszar Natura 2000 Nieszawska Dolina Wisły

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony lasów łęgowych i całej mozaiki siedlisk nadrzecznych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej, oraz związanej z nią fauny, w tym 6 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (z minogiem rzecznym i reintrodukowanym łososiem atlantyckim). Łącznie na omawianym terenie zanotowano obecność 10 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 12 gatunków z Załącznika II tej Dyrektywy. Na terenie tym stwierdzono szereg chronionych gatunków roślin. Utrzymują się tu reliktowe stanowiska psammofitów. Na terenach zalewowych, poza wałem przeciwpowodziowym, znajdują się najbogatsze w Polsce stanowiska halofitów - ich koncentracja występuje w Ciechocinku wokół tężni i zasolonych cieków. Stwierdzono 35 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

Obszar Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony lasów łęgowych i siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej, oraz związanej z nią fauny, w tym gatunku ryby z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Łącznie na terenie ostoi stwierdzono występowanie 8 rodzajów siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 5 gatunków zwierząt z tej dyrektywy, a ponadto 22 gatunki roślin i zwierząt wymienione na regionalnych i lokalnych czerwonych listach, 7 gatunków roślin i zwierząt chronionych w ramach międzynarodowych konwencji, 60 gatunków zwierząt i roślin rzadkich w Polsce. W granicach obszaru znajdują się reliktowe stanowiska cennych gatunków kserotermicznych roślin obejmujących gatunki psammofilne. Inną grupę o dużym znaczeniu dla ochrony przyrody tego obszaru stanowią gatunki typowe dla nadrzecznych siedlisk. Obszar jest również ważny z punktu widzenia ochrony ptaków. Stwierdzono tu 52 gatunki ptaków z I Załącznika Dyrektywy Rady 79/409/EWG i 46 gatunków ptaków migrujących niewymienionych w tym załączniku. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytki ekologiczne na terenie Powiatu Toruńskiego zajmują łącznie ok. 421 ha. Spośród nich na szczególną uwagę zasługuje 11 obiektów: wyrobiska, w postaci 2 użytków, pastwiska - 8 użytków, łąki - 14 użytków, bagna - 37, rola - 1, zapadlisko porośnięte sosną - 1, łozowisko - 1, zatorfione rynny lub wgłębienia odpływowe porośnięte zespołami roślinności zaroślowej i szuwarowej - 10 użytków, bezodpływowe oczko wodne porośnięte na obrzeżach zespołami roślinności zaroślowej - 1, bezodpływowe zagłębienie porośnięte zespołami roślinności szuwarowej - 7, zatorfione nisze jeziorne porośnięte zespołami roślinności zaroślowej - 2 użytki. Tak bogate zróżnicowanie poszczególnych użytków świadczy w sposób zdecydowany o różnorodności siedlisk i fragmentów regionalnego krajobrazu.

ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Na terenie powiatu znajduje się jeden obiekt tego typu o powierzchni łącznej 3,7 ha i zlokalizowany jest on na terenie gminy Lubicz w miejscowości Lubicz Dolny. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy o nazwie *Jar przy Strudze Lubickiej* został utworzony w 2006 roku w celu ochrony wyróżniającej się w krajobrazie rzeźby terenu.

POMNIKI PRZYRODY

Na terenie Powiatu Toruńskiego ustanowiono 55 pomników przyrody. W liczbie tej główną część zajmują drzewa - jest ich łącznie 52 szt., pozostałe trzy pomniki to głazy narzutowe.

Tabela 3. Pomniki Przyrody na terenie Powiatu Toruńskiego

L.P.	NAZWA FORMY OCHRONY PRZYRODY	RO- DZAJ	GATUNEK	NAZWA POLSKA	OBWÓD	WYSOKOŚĆ	GMINA
1.	Aleja Lipowa	drzewo (74 szt.)	<i>Tilia cordata</i>	lipa drobnolistna	147-269		Chełmża
2.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	383	23	Chełmża gmina miejska
3.		drzewo	<i>Fraxinus excelsior</i>	jesion wyniosły	454	19	Lubicz
4.	Aleksander	drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	392	26	Lubicz
5.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	440	28	Lubicz
6.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	520	25	Lubicz

L.P.	NAZWA FORMY OCHRONY PRZYRODY	RO- DZAJ	GATUNEK	NAZWA POLSKA	OBWÓD	WYSOKOŚĆ	GMINA
7.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	495	22	Lubicz
8.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	569	24	Lubicz
9.		drzewo	<i>Tilia cordata</i>	lipa drobnolistna	530	17	Lubicz
10.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	378	18	Lubicz
11.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	476	19	Lubicz
12.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	380	20	Lubicz
13.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	363	23	Lubicz
14.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	492	22	Lubicz
15.		głaz narzu- towy			250	0,7	Łysomice
16.		głaz narzu- towy (3 szt.)			780, 510, 410	2,4; 1,1; 0,9	Łysomice
17.		drzewo (2 szt.)	<i>Quercus robur</i> , <i>Fraxinus excelsior</i>	dąb szypułkowy, jesion wyniosły	dąb: 480 jesion: 344	dąb: 25 jesion: 25	Łysomice
18.		drzewo (4 szt.)	<i>Quercus robur</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> , <i>Fagus sylvatica</i>	dąb szypułkowy, jesion wyniosły, buk zwyczajny	dęby: 363, 330 jesion: 340 buk: 414	dęby: 17, 30 jesion: 30 buk: 20	Łysomice
19.		głaz narzu- towy			600	1,7	Łysomice
20.	Dąb Działowskiego	drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	430	20	Łysomice
21.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	351	36	Łysomice
22.		drzewo (2 szt.)	<i>Quercus robur</i> , <i>Fraxinus excelsior</i>	dąb szypułkowy, jesion wyniosły	dąb: 315 jesion: 414	20, 22	Łysomice
23.		drzewo	<i>Tilia cordata</i>	lipa drobnolistna	275	-	Obrowo
24.		drzewo	<i>Tilia cordata</i>	lipa drobnolistna	245	-	Obrowo
25.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	536	27	Obrowo
26.		drzewo	<i>Fraxinus excelsior</i>	jesion wyniosły	345	19	Obrowo
27.		drzewo	<i>Fraxinus excelsior</i>	jesion wyniosły	321	28	Obrowo
28.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	300	20	Obrowo
29.		drzewo	<i>Acer pseudoplatanus</i>	klon jawor	288	-	Obrowo

L.P.	NAZWA FORMY OCHRONY PRZYRODY	RO- DZAJ	GATUNEK	NAZWA POLSKA	OBWÓD	WYSOKOŚĆ	GMINA
30.		drzewo	<i>Tilia cordata</i>	lipa drobnolistna	305	24	Obrowo
31.		drzewo	<i>Ulmus laevis</i>	wiąz szypułkowy	272	20	Obrowo
32.		drzewo	<i>Ulmus laevis</i>	wiąz szypułkowy	274	21	Obrowo
33.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	463	20	Obrowo
34.		drzewo (12 szt.)	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	295-495	11-32	Wielka Nieszawka
35.		drzewo (2 szt.)	<i>Tilia cordata</i>	lipa drobnolistna	242,283	10,1	Wielka Nieszawka
36.		drzewo (12 szt.)	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	300-460	12-37	Wielka Nieszawka
37.		drzewo (4 szt.)	<i>Larix decidua</i> , <i>Quercus robur</i>	modrzew europejski, dąb szypułkowy	215-225, 230	25-28,19	Wielka Nieszawka
38.		drzewo (7 szt.)	<i>Populus alba</i> , <i>Quercus robur</i>	topola biała, dąb szypułkowy	424, 243-263	35, 22-24	Wielka Nieszawka
39.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	362	24	Wielka Nieszawka
40.		drzewo	<i>Pinus sylvestris</i>	sosna zwyczajna	146	20	Wielka Nieszawka
41.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	517	22	Zławieś Wielka
42.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	340	19	Zławieś Wielka
43.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	610	28	Zławieś Wielka
44.		drzewo (3 szt.)	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	411	17	Zławieś Wielka
45.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	388-477	21-27	Zławieś Wielka
46.		drzewo	<i>Quercus petraea</i>	dąb bezszyplkowy	370	18	Zławieś Wielka
47.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	464	19	Zławieś Wielka
48.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	356	20	Zławieś Wielka
49.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	437	25	Zławieś Wielka
50.		drzewo	<i>Ulmus laevis</i>	wiąz szypułkowy	361	10	Zławieś Wielka

L.P.	NAZWA FORMY OCHRONY PRZYRODY	RO- DZAJ	GATUNEK	NAZWA POLSKA	OBWÓD	WYSOKOŚĆ	GMINA
51.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	392	26	Zławieś Wielka
52.		drzewo	<i>Platanus acerifolia</i>	platan klonolistny	270	25	Zławieś Wielka
53.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	708	28	Zławieś Wielka
54.		drzewo	<i>Tilia cordata</i>	lipa drobnolistna	345	19	Zławieś Wielka
55.		drzewo	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy	460	30	Zławieś Wielka

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Toruńskiego na lata 2010-2014 z perspektywą do roku 2017 oraz Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody (www.crfop.gdos.gov.pl)

2. OCENA REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH CELÓW I ZADAŃ OKREŚLONYCH W POWIATOWYM PROGRAMIE OCHRO- NY ŚRODOWISKA

Powiatowy Program Ochrony Środowiska wyznacza kierunki działań mających na celu poprawę stanu środowiska i ograniczenie negatywnego oddziaływania działalności człowieka.

Podstawowe ogólne wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko określające efektywność działań proekologicznych to:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawa jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących na terenie Polski;
- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy tj. metale ciężkie, trwałe zanieczyszczenia organiczne, substancje zakwaszające, pyły i lotne związki organiczne);
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim hałasu komunikacyjnego;
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych;
- ograniczenie degradacji gleb, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury;
- wzrost lesistości, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrost masy drzewnej, a także wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów;
- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

W warstwie społeczno-administracyjnej następujące wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa opisują jakość zarządzania środowiskiem:

- kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym;
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli;
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych;
- opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

2.1. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O STANIE ŚRODOWISKA I REALIZACJI PROGRAMU

Duże znaczenie dla możliwości upowszechniania informacji o stanie środowiska i realizacji *Programu* ma powszechny dostęp do informacji o środowisku i procedury udziału społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem, określony w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 r. Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Obecnie informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest poprzez:

- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego;
- publikacje Ministerstwa Środowiska;
- publikacje służb państwowych: Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Państwową Inspekcję Sanitarną;
- programy i plany strategiczne oraz inne opracowania jednostek samorządu terytorialnego;
- prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej;
- programy telewizyjne i radiowe;
- publikacje o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim jednostek naukowo-badawczych;
- publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe;

- targi i giełdy ekologiczne;
- akcje i kampanie edukacyjne i promocyjne, konkursy w szkołach;
- Internet;
- prasa lokalna.

2.2. ZAOPATRZENIE LUDNOŚCI W WODĘ PITNĄ I GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Zaopatrzenie w wodę pitną oraz gospodarka ściekowa należą do kompetencji samorządów szczebla gminnego.

W tabelach poniżej, przedstawiono dane dotyczące długości czynnej sieci wodociągowej, liczby przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania oraz średniego dobowego zużycia wody na terenie Powiatu Toruńskiego w latach 2010-2011 (brak danych za rok 2012).

Tabela 4. *Infrastruktura techniczna na terenie Powiatu Toruńskiego w latach 2010-2011 - sieć wodociągowa*

PARAMETR	JEDNOSTKA	2010	2011
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	1460,2	1498,3
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	16203	16787
Woda dostarczona gospodarstwu domowemu	dam ³	3292,9	3189,1

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl oraz

Zapewnienie mieszkańcom sprawnego systemu zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę jest jednym z priorytetowych zadań zapisanych w Programie Ochrony Środowiska, a także podstawowym obowiązkiem władz samorządów terytorialnych.

Tabela 5. *Infrastruktura techniczna na terenie Powiatu Toruńskiego w latach 2010-2011 - sieć kanalizacyjna*

PARAMETR	JEDNOSTKA	2010	2011
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	435,6	479,1
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	6071	6994

Ścieki odprowadzane	dam ³	1901	1783
---------------------	------------------	------	------

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Tabela 6. Stopień zwodociągowania i skanalizowania w poszczególnych gminach Powiatu Toruńskiego w 2011 roku

GMINY	STOPIEŃ ZWODOCIĄGOWANIA	STOPIEŃ SKANALIZOWANIA
miasto Chełmża	96,3%	73,3%
Chełmża	86,3%	22,9%
Czernikowo	87,9%	32,6%
Lubicz	86,1%	26,5%
Łubianka	89,7%	47,5%
Łysomice	88,1%	53,6%
Obrowo	84,1%	28,7%
Wielka Nieszawka	78,7%	68,5%
Zławieś Wielka	76,3%	51,6%
Powiat Toruński	86,4%	43,3%

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Stopień skanalizowania powiatu wyniósł w 2011 roku (brak danych za rok 2012) zaledwie 43,3%. Najgorzej skanalizowana jest gmina Chełmża - 22,9%, natomiast najlepiej - miasto Chełmża (73,3%).

Na terenie Powiatu Toruńskiego pracuje 9 komunalnych oczyszczalni ścieków. Wszystkie posiadają uregulowany stan prawny w zakresie odprowadzania ścieków. Ogólny stan techniczny oczyszczalni jest dobry. Szczegółowe informacje prezentuje tabela poniżej.

Tabela 7. Charakterystyka oczyszczalni ścieków na terenie Powiatu Toruńskiego

OCZYSZCZALNIA	TYP	Q RZECZ- NE [tys. m ³ /r]	ZLEWNIA LUB OD- BIORNIK ŚCIEKÓW	ŁADUNEK W ŚCIEKACH OCZYSZCZONYCH [kg/rok]				
				BZT ₅	ChZT	ZAWIESINA OGÓLNA	AZOT OGÓLNY	FOSFOR OGÓLNY
Chełmża	m-b-c	19	Fryba	358	96	55	23	4
Czernikowo	m-b-c	120	Łubianka - Drwęca	190	2601	322	3214	116

Lubicz	m-b-c	195	Drwęca	2600	11635	1645	4160	179
Łubianka	m-b	85	Str. Papowska Mała	975	5830	1344	-	-
Obrowo - Dobrzejewice	m-b-c	152	Drwęca	456	6992	1672	-	-
Obrowo - Osiek	m-b	8	Str. Młyńska	40	412	101	-	-
Wielka Nieszawka	m-b-c	87	Wisła	1312	6296	1224	1924	175
Zławieś Wielka - Górsk	m-b	38	Kanał dolny - Wisła	1144	5407	1634	-	-
Zławieś Wielka - Toporzysko	m-b-c	191	Kanał dolny - Wisła	2463	12403	1976	-	-

źródło: Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2011 roku, WIOŚ Bydgoszcz

Pozwolenia wodno-prawne są instrumentem formalno-prawnym pozwalającym uprawnionym organom administracji publicznej na określanie warunków korzystania z wód powierzchniowych i podziemnych oraz prowadzenie kontroli w tym zakresie. Celem wprowadzenia systemu pozwoleń jest racjonalizacja korzystania z wód, ograniczanie zanieczyszczenia wód oraz zapewnienie ich odpowiedniej jakości oraz zależnych od nich ekosystemów wodnych poprzez określanie sposobów wykorzystywania wód, w tym w szczególności ilości wody pobieranej oraz ilości substancji wprowadzanych (ścieków) do wód i do gruntów. Adekwatne pozwolenia wodno-prawne obowiązany jest uzyskać każdy podmiot korzystający z wód (dotyczy to przedsiębiorstw, jednostek organizacyjnych, osób fizycznych), jeżeli zakres tego korzystania przekracza tzw. korzystanie powszechne lub zwykłe. Zasady uzyskiwania i zakres pozwoleń wodno-prawnych reguluje rozdział 4 działu VI ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145, z późn. zm.). Pozwolenie wodno-prawne, zgodnie w zapisami art. 122, ust. 1 ww. ustawy, wymagane jest w przypadku:

- tzw. szczególnego korzystania z wód;
- wykonywania regulacji wód oraz zmiany ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód, mające wpływ na warunki przepływu wody;
- wykonywania urządzeń wodnych;
- rolniczego wykorzystania ścieków (w zakresie nieobjętym zwykłym korzystaniem z wód);
- długotrwałego obniżenia poziomu zwierciadła wody podziemnej;
- piętrzenia wody podziemnej;
- gromadzenia ścieków oraz odpadów w obrębie obszarów górniczych utworzonych dla wód leczniczych;

- odwodnienia obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych;
- wprowadzania do wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów;
- wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych, będących własnością innych podmiotów, ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.

Pozwolenie wodno-prawne, na podstawie art. 122, ust 2 ustawy, jest wymagane również w przypadku:

- gromadzenia ścieków, a także innych materiałów, prowadzenie odzysku lub unieszkodliwianie odpadów;
- wznoszenia obiektów budowlanych oraz wykonywania innych robót z tym związanych;
- wydobywania kamienia, żwiru, piasku i innych materiałów oraz ich składowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią.

Wszystkie nowe inwestycje (instalacje, obiekty, zespoły obiektów) i/lub obiekty przebudowywane, nie mogą zostać oddane do eksploatacji o ile nie będą posiadać wymaganych prawem pozwoleń, określających zakres, warunki i wymagania korzystania ze środowiska. Brak pozwolenia wodno-prawnego może skutkować wstrzymaniem użytkowania inwestycji. Organem właściwym do wydawania pozwoleń wodno-prawnych jest starosta, marszałek województwa lub dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, w zależności od rodzaju wnioskowanego pozwolenia oraz od rodzaju i lokalizacji inwestycji.

Na terenie Powiatu Toruńskiego w 2011 roku Starosta Toruński wydał 81 pozwoleń wodno-prawnych. Natomiast w 2012 roku Starosta wydał 93 pozwoleń wodno-prawnych na terenie powiatu.

Poniżej zestawiono zrealizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony przeciwpowodziowej w latach 2011-2012 na obszarze Powiatu Toruńskiego.

Tabela 8. *Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony przeciwpowodziowej na terenie Powiatu Toruńskiego w latach 2011-2012*

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Budowa stacji uzdatniania wody Świerczyny	Gmina Łysomice	860 457,48	1 226 927,47	RPO 2007-2013

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków - gmina Czernikowo	Gmina Czernikowo	47 904,55	768 823,41	WFOŚiGW, środki własne, środki mieszkańców gminy
Przebudowa i rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Czernikowie+ projekt (etap III, IV, V)	Gmina Czernikowo	3 295 243,71	4 163 706,46	PROW 2007-2013, RPO WK-P 2007-2013, środki własne
Budowa sieci kanalizacji deszczowej w miejscowości Czernikowo	Gmina Czernikowo	1 495 084,21	944 850,3	PROW 2007-2013
Budowa kanalizacji sanitarnej w ciągu ulicy Piaskowej, Rzemieślniczej i części ul. Przy Lesie w Lubiczu Górnym	Gmina Lubicz	941 443,11	-	EFROW - 492 866,37 środki własne - 448 576,74
Budowa kanalizacji sanitarnej w Grębocinie (planowane zakończenie 2014)	Gmina Lubicz	57 236,22	13 245,88	środki własne
Dotacja z budżetu gminy do nakładów poniesionych przez inwestorów indywidualnych do budowy 11 sztuk oczyszczalni przydomowych	Gmina Lubicz	50 799,65	-	środki własne
Dotacji z budżetu gminy do nakładów poniesionych przez inwestorów indywidualnych do budowy 2 sztuk oczyszczalni przydomowych(zbiorczych)	Gmina Lubicz	-	20 000,0	środki własne
Budowa wodociągu w ul. Świerkowej, Akacyjowej, Brzozowej w Złotorii - 567 mb PE DN 110 mm PN 10-p0	Lubickie Wodociągi	37 376,67	-	środki własne
Budowa wodociągu w ul. Liliowej w Złotorii o długości 140,5 mb PE DN 90 mm PN 10	Lubickie Wodociągi	-	5 153,04	środki własne
Budowa wodociągu w ul. Zorzy i Lampkowskiego w Grębocinie o długości 227,5 mb PE DN 90 mm PN 10	Lubickie Wodociągi	-	8 257,0	środki własne
Budowa przepompowni wody w Lubiczu Górnym	Lubickie Wodociągi	-	31 000,0	środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Turzno, Lipniczki-Koniczynka, Papowo Poniatówka, Lulkowo, Gostkowo Folzong	Gmina Łysomice	-	1 451 289,50	PRO WK-P 2007-2013 - Lulkowo, pozostałe przed 2012 w ramach RPO 2007-2013
Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej i deszczowej miasta Chełmży	Miasto Chełmża	realizacja w latach 2009-2012 - łączny koszt 11 552 938,72		Fundusz Spójności (UE) - 6 458 063,81 Pożyczka WFOŚiGW - 4 100 000,00 Pożyczka Europejski Bank Inwestycyjny - 560 791,14 środki własne - 434 083,77
Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej miasta Chełmży, główny kolektor sanitarny i deszczowy pomiędzy ul. św. Jana i Polną	Miasto Chełmża	realizacja w latach 2009-2010 - łączny koszt 883 414,14 zł		Pożyczka WFOŚiGW - 586 662,00 środki własne - 296 752,14
Budowa zlewni ścieków z placem manewrowym dla wozów asenizacyjnych	Miasto Chełmża	realizacja w latach 2010-2012 - łączny koszt 547 605,83 zł		środki własne
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Cichoradz, Łążyn, Przysiek, Rzęczkowo, Skłudzewo, Siemoń, Toporzyśko	Gmina Zławieś Wielka	3 144 994,21	721 922,74	środki własne, kredyty
Budowa oczyszczalni przyzagrodowych w m. Gierkowo, Rzęczkowo,	Gmina Zławieś Wielka	751 310,93	295 391,31	środki własne, kredyty

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Budowa i modernizacja sieci wodociągowej w m. Cegielnik, Łążyn	Gmina Zławieś Wielka	405 089,46	48 549,57	środki własne
Modernizacja hydroforni w Dobrzejewicach	Gmina Obrowo	-	9 840,0	środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej z przyłączami i przepompowniami ścieków w miejscowości Głogowo –Brzozówka (zad I)	Gmina Obrowo	1 200 000	1 511 843,38	środki własne, pożyczka WFOŚiGW
Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Szembekowo - Łążynek - Dobrzejewice i kontynuacja kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Obrowo tj. Obrowo - Północ, Obrowo - Wschód	Gmina Obrowo	-	12 215,72	środki własne
Rozbudowa wodociągu Dzikowo - Chrapy - Silno	Gmina Obrowo	-	34 999,99	środki własne
Budowa wodociągu w Skrzypkowie – etap I, II, III	Gmina Obrowo	-	35 916	środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej z przyłączami i przepompowniami ścieków w miejscowości Głogowo –Brzozówka (zad II)	Gmina Obrowo	-	3 000	środki własne
Budowa wodociągu w miejscowości Głogowo i Stajenczynki	Gmina Obrowo	-	21 919,82	środki własne
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Osieku (zakup urządzeń wielofunkcyjnych w tym koparko-ładowarki)	Gmina Obrowo	-	96 643,51	środki własne
Budowa studni głębinowej na ujęciu wody w miejscowości Warszawice oraz uruchomienie systemu monitorującego stację uzdatniania wody w miejscowościach Warszawice i Zamek Bierzgłowski	Gmina Łubianka	b.d.	-	środki własne
Regulacja Strugi Toruńskiej w km 7+676 – 26+186 na terenie gminy Lubicz, Łysomice, Chełmża i miasta Toruń	K-PZMiUW	6 628 127,38		środki własne, PROW 2007-2013
Regulacja rzeki Fryby w km 13+632 – 27+095”, gm. Stolno, Kijewo królewskie, Papowo Biskupie, Chełmża	K-PZMiUW	4 288 615,84		środki własne, PROW 2007-2013
Melioracje szczegółowe na terenie działania Gminnej Spółki Wodnej Łysomice	K-PZMiUW		325 599,05	środki własne, PROW 2007-2013
Melioracje szczegółowe na terenie działania Gminnej Spółki Wodnej Łubianka	K-PZMiUW		217 983,02	środki własne, PROW 2007-2013
Odbudowa systemu nawodnień grawitacyjnych Kanału Dolnego Niziny Toruńskiej w km 0+000 – 24+460 Etap I - gm. Zławieś Wielka	K-PZMiUW	4 389 736,09		środki własne, PROW 2007-2013
Przebudowa wału przeciwpowodziowego Dolnej Niziny Toruńskiej w km 0+000 – 25+000, etap I - gm. Zławieś Wielka	K-PZMiUW	1 663 435,68		środki własne, PROW 2007-2013

źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z gmin Powiatu Toruńskiego, K-PZMiUW

W okresie sprawozdawczym do najczęściej realizowanego zadania w tym sektorze należała rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej. Głównym źródłem finansowania zadań był budżet gmin i środki własne jednostek odpowiedzialnych za realizację.

Danymi dotyczącymi stanu czystości wód powierzchniowych na terenie Powiatu Toruńskiego dysponuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. W 2011 roku na terenie powiatu zostało zlokalizowanych pięć punkt pomiarowy jakości wód powierzchniowych na rzece: Drwęca (2 punkty) oraz Struga Toruńska (3 punkty). Natomiast stan wody pozostałych rzek w obrębie powiatu nie był badany.

Tabela 9. Ocena jakości wód powierzchniowych na terenie Powiatu Toruńskiego w 2011 roku

RZĘKA	LOKALIZACJA STANOWISKA	KILOMETR RZEKI	OCENA BIOLOGICZNA	OCENA FIZYKOCHIMICZNA	OCENA STANU EKOLOGICZNEGO/ POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO	OCENA STANU CHEMICZNEGO	OCENA BAKTERIOLOGICZNA
Drwęca	powyżej ujścia wody w Lubiczu	15,8	IO	-	dobry	-	niezadowalająca
	ujście do Wisły - Złotoria	1,0	IFPL	-	dobry	dobry	zadowalający
Struga Toruńska	powyżej zlewni eksp., Lipowiec	28,9	-	ChZT-Mn, RWO	-	-	-
	poniżej zlewni eksp., Konieczynka	18,9	-	ChZT-Mn	-	-	-
	ujście do Drwęcy, Lubicz	0,1	IO	N _K , zas	umiarkowany	-	niezadowalający

oznaczenia:

ChZT-Mn – chemiczne zapotrzebowanie tlenu metodą nadmanganianową, RWO – rozpuszczony węgiel organiczny, zas – zasado-
wość, N_K – azot Kjeldahla

IFPL – fitoplanktonowy indeks rzeczny, IO – indeks okrzemkowy

źródło: Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2011 roku, WIOŚ Bydgoszcz

W roku 2011 nie przeprowadzono badania wód podziemnych z terenu Powiatu Toruńskiego. Na obecna chwilę brak jakichkolwiek danych za 2012 rok.

2.3. GOSPODARKA ODPADAMI

W gospodarce odpadami można wydzielić trzy główne grupy zadań:

- planowanie gospodarki odpadami;
- zarządzanie i organizowanie usług;
- monitoring i kontrola.

Działania związane z gospodarką odpadami na terenie Powiatu Toruńskiego realizowane przez Starostwo zostały przedstawione poniżej.

Tabela 10. Pozwolenie z zakresu gospodarki odpadami z terenu Powiatu Toruńskiego

L.P.		2011	2012
1.	Zatwierdzanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi	3	1
2.	Pozwalanie na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii	9	12
3.	Zezwalanie na prowadzenie odzyskiwania, unieszkodliwiania, zbierania lub transportu odpadów:		
	– Odzysk, zbieranie	2	1
	– Transport	28	30
	– Odzysk, transport	3	2
	– Odzysk	2	2
	– Zbieranie, transport	4	4
	– Zbieranie	5	7
	– Odzysk, zbieranie i transport	6	8
	– Razem (p.3):	50	54
4.	Informacje o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania odpadami	22	7
5.	Użytkowanie składowisk odpadów	-	1
6.	Zgłaszanie posiadania oraz prowadzenia transportu odpadów (rejestr)	1	3
	Razem:	85	78

źródło: dane ze Starostwa Powiatowego w Toruniu

Starosta Toruński w zakresie gospodarki odpadami zobowiązany jest do:

- zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi;
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów;
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów;
- prowadzenie rejestru posiadaczy odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskiwania zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów;
- zatwierdzanie instrukcji eksploatacji składowisk odpadów;

- wydawanie zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części.

2.4. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Dane dotyczące zmian jakości powietrza na terenie Powiatu Toruńskiego uzyskano z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Począwszy od 2002 roku rocznej oceny jakości powietrza dokonuje się w tzw. strefach. Obszar Powiatu Toruńskiego wchodzi w skład strefy kujawsko-pomorskiej. Prowadzona ocena ma na celu monitorowanie zmian jakości powietrza i powinna skutkować podjęciem działań powodujących zmniejszenia stężeń zanieczyszczeń w powietrzu przynajmniej do poziomu stężenia dopuszczalnego na terenie kraju w określonym terminie. Oceny dokonuje się z uwzględnieniem dwóch niezależnych grup kryteriów:

1. ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, które obejmują badanie następujących zanieczyszczeń:
 - dwutlenek siarki - SO_2 ;
 - dwutlenek azotu - NO_2 ;
 - tlenek węgla - CO ;
 - benzen - C_6H_6 ;
 - ozon - O_3 ;
 - pył PM_{10} ;
 - ołów - Pb w PM_{10} ;
 - arsen - As w PM_{10} ;
 - kadm - Cd w PM_{10} ;
 - nikiel - Ni w PM_{10} ;
 - benzo(a)piren - BaP w pyłe PM_{10} ;
 - pył $\text{PM}_{2,5}$.
2. ustanowionych ze względu na ochronę roślin, które obejmują badanie następujących zanieczyszczeń:
 - dwutlenku siarki - SO_2 ;
 - tlenku azotu - NO_x ;
 - ozonu - O_3 .

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowi:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu,
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji.

Wyniki oceny za 2011 rok wg kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia (badania za rok 2012 jeszcze się nie ukazały)

Tabela 11. Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2011 roku dla strefy kujawsko-pomorskiej

STREFA	KLASY DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ W OBSZARZE STREFY											
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	PM _{2,5}	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	B/a/P	O ₃
STREFA KUJAWSKO- POMORSKA	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	C (D2)

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za 2011 rok, WIOŚ Bydgoszcz

Całą strefę kujawsko-pomorską, do której należy Powiat Toruński, dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla i poziomu pyłu zawieszonego PM_{2,5} zaliczono do klasy A. Do klasy C zaliczono strefę ze względu na poziom pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu. Przypisanie całej strefie pomorskiej klasy C dla pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu nie oznacza, że przekroczenia występują na całym obszarze. Oznacza to, że na obszarze strefy są miejsca wymagające podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Strefa kujawsko-pomorska, na obszarze, której znajduje się Powiat Toruński, w ocenie za rok 2011 otrzymała klasę D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku to ograniczenie emisji lotnych związków organicznych jako prekursorów ozonu, które to działania powinny być ujęte w wojewódzkich programach ochrony środowiska.

Na terenie Powiatu Toruńskiego w miejscowości Koniczynka (gmina Łysomice) zlokalizowana jest automatyczna stacja monitoringu powietrza. Wyniki monitoringu w 2011 roku zostały przedstawione w tabeli poniżej. Zgodnie z danymi z tabeli przekroczenia zanotowano tylko w przypadku stężeń benzo(a)pirenu.

Tabela 12. Stężenia średnioroczne zanieczyszczeń powietrza na terenie Powiatu Toruńskiego w 2011 roku

PARAMETR	JEDNOSTKA	NORMA	LOKALIZACJA POMIARU
			MIEJSCOWOŚĆ KONICZYNKA (GMINA ŁYSOMICE)
PM ₁₀	µg/m ³	40 µg/m ³	34,3
NO ₂	µg/m ³	40 µg/m ³	10,4
NO _x	µg/m ³	30 µg/m ³	14,3
NO	µg/m ³	30 µg/m ³	2,5
O ₃	µg/m ³		37,7
Ołów	µg/m ³	0,5 µg/m ³	0,0177
Kadm	µg/m ³	0,005 µg/m ³	0,0009
Nikiel	µg/m ³	0,02 µg/m ³	0,0015
Arsen	µg/m ³	0,006 µg/m ³	0,0015
Benzo(a)piren	µg/m ³	0,001 µg/m ³	0,0015

źródło: Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2011 roku, WIOŚ Bydgoszcz

Wyniki oceny za 2011 rok wg kryteriów odniesionych do ochrony roślin (brak danych za 2012 rok)

Tabela 13. Wyniki klasyfikacji jakości powietrza dla strefy pod kątem ochrony roślin w 2011 roku

STREFA	SYMBOL KLASY WYNIKOWEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ DLA OBSZARU CAŁEJ STREFY			
	SO ₂	NO _x	O ₃ (dc)	O ₃ (dt)
STREFA KUJAWSKO-POMORSKA	A	A	C	D2

Objaśnienia: dc - poziom docelowy, dt - poziom długoterminowy

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za 2011 rok, WIOŚ Bydgoszcz

W oparciu o kryteria określone dla ochrony roślin przeprowadzono ocenę stanu powietrza dla ozonu, dwutlenku siarki i tlenków azotu. Dla dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz poziomu docelowego ozonu strefa otrzymała klasę A, oznacza to, że nie zanotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego. Klasa D2 dla ozonu świadczy o przekroczeniu poziomu celu długoterminowego

wyrażonego jako AOT40. Norma dla poziomu długoterminowego norma wynosi $AOT40 \leq 6\ 000\ \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$ (średnio dla ostatnich 5 lat).

W roku 2011, na niektórych stacjach strefy kujawsko-pomorskiej, odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych, docelowych i celów długoterminowych substancji tj.: pył PM_{10} , benzo(a)piren oraz ozon. W związku z tym istnieje obowiązek opracowania Programu Ochrony Powietrza wynikający z Prawa ochrony środowiska art. 91 pkt 5 (Dz. U. z 2001 Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Należy jednak mieć na uwadze, że przekroczenia norm jakości powietrza zostały stwierdzone na podstawie badań monitoringowych prowadzonych przede wszystkim w większych miastach. Uzyskane wyniki z tych pomiarów rzutują na ocenę jakości powietrza w całej strefie, pomimo, że przekroczenia mogą wynikać np. z lokalnego problemu z daną substancją. Jednakże w dniu 28 stycznia 2013 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął uchwałę w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM_{10} i benzenu oraz docelowych dla arsenu i ozonu. Termin realizacji programu ustalono na dzień 31 grudnia 2020 rok

W okresie sprawozdawczym na terenie Powiatu Toruńskiego zrealizowano m.in. niżej wymienione przedsięwzięcia mające na celu ochronę powietrza, które przedstawiono w tabeli poniżej, w oparciu o dane pozyskane z starostwa powiatowego, gmin wchodzących w skład powiatu oraz innych instytucji.

Tabela 14. *Przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza na terenie Powiatu Toruńskiego w latach 2011-2012*

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Odnowa dróg i regeneracja nawierzchni	PZD w Toruniu	-	442 676,0	b.d.
Usługi w zakresie bieżącego utrzymania dróg	PZD w Toruniu	2 492 558	1 555 970	b.d.
Termoizolacja dachu na budynku biblioteki publicznej w Chełmży	Powiat Toruński	47 999,0	-	środki własne
Przebudowa drogi powiatowej nr 2004C Łążyn - Zarośle Cieńkie - Smolno w km 0+000÷7+756 na dł. 7,756km	PZD w Toruniu	2 660 814,28	-	środki: MSWiA, powiatu toruńskiego oraz gminy Zławień Wielka

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Przebudowa drogi powiatowej nr 1619C Lisewo - Dubielno - Chełmża w km 8+980÷14+955 na dł. 5,975 km:	PZD w Toruniu	3 999 279,0	-	środki: MSWiA, powiatu toruńskiego, gminy Chełmża oraz miasta Chełmża
Przebudowa drogi powiatowej nr 2011 Turzno- Papowo Toruńskie w km 0+300 ÷ 7+533 na dł. 7+233 km (realizacja II etapu w km 1+425 ÷ 7+533 na dł. 6,108 km)	PZD w Toruniu	-	3 813 254,64	środki pozyskane z PRO 2007-2013 oraz środki z Powiatu Toruńskiego i gminy Łysomice
Budowa drogi na ulicy Zajęczkowo	Gmina Czernikowo	761 545,02	-	RPO WK-P 2007-2013 działanie 1.1, środki własne
Inwestycje drogowe na terenie gminy Obrowo	Gmina Obrowo	651 200,41	1 110 275,43	środki własne, dotacja z Urzędu Marszałkowskiego
Modernizacja drogi gminnej nr 100547 C w miejscowości Kiełbasin	Gmina Chełmża	60 000,0	-	środki własne
Budowa drogi gminnej nr 100506 C Grzegorz - Dubielno w miejscowości Grzegorz	Gmina Chełmża	535 003,49	-	środki własne oraz dofinansowanie z Urzędu Wojewódzkiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach programu pn. „Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych 2008-2011” w kwocie 257 163,63
Remont drogi gminnej nr 100547 C w miejscowości Parowa Fałęcka etap I	Gmina Chełmża	44 926,89	-	środki własne
Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych na terenie Gminy Chełmża „Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w technologii nawierzchni tłuczniowej do długości 0,700 km w obrębie geodezyjnym: Witkowo dz. nr 37 i Nowa Chełmża dz. nr 55”	Gmina Chełmża	158 208,75	-	środki własne oraz dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych w kwocie 35 000,0
Remont drogi gminnej nr 100547 C w miejscowości Parowa Fałęcka etap II:	Gmina Chełmża	-	99 353,50	środki własne oraz dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych w kwocie 41 000,00
Przebudowa ul. Ogrodowej Łysomice	Gmina Łysomice	1 667 021,36	-	PROW WK-P 2007-2013
Przebudowa ul. Leśnej Papowo Toruńskie I etap	Gmina Łysomice	1 385 149,45	-	RPO 2007-2013
Budowa sali gimnastycznej wraz z termomodernizacją oraz przekształceniem systemu ogrzewania w budynku szkolnym w Świerczynkach	Gmina Łysomice	-	2 226 728,74	RPO 2007-2013

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Wykorzystanie energii słonecznej szansą na poprawę jakości środowiska w Gminie Łysomice	Gmina Łysomice	5 984 367,22		środki własne (25%) RPO 2007-2013 (75%)
Realizacja zadania inwestycyjnego „Przebudowa systemu ogrzewania budynku i przygotowania ciepłej wody użytkowej poprzez zastosowanie zespołu pomp ciepła wykorzystujących energię geotermiczną ziemi dla Domu Pomocy Społecznej w Pigży” oraz końcowe rozliczenie zadania z roku 2010 dotyczące standaryzacji w Domu Pomocy Społecznej w Browinie	Powiat Toruński	853 364,0	22 500	środki własne
Zamontowanie pomp ciepła i kolektorów słonecznych w Centrum Sportu i Rekreacji OLEANDER Sp. z o.o.	właściciel centrum oraz gmina Wielka Nieszawka	2 799 970,0	-	b.d.
Wykonanie projektu budowlanego instalacji centralnego ogrzewania w budynku warsztatów Zespołu Szkół CKU w Gronowie	Powiat Toruński	6 000,0	-	środki własne
I audyt energetyczny Zespołu Szkół CKU w Gronowie	Powiat Toruński	22 000,0	-	środki własne
Termomodernizacja dachu istniejącej Sali gimnastycznej jako etap I zadania o nazwie „Budowa hali sportowej z łącznikami, przebudowa istniejącej Sali gimnastycznej, budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego z wykonaniem niezbędnego urządzenia i uzbrojenia terenu w Zespole Szkół w Chełmży w wysokości	Powiat Toruński	226 150,0	-	środki własne
Termomodernizacja budynku administracyjnego będącego w zasobach Powiatu Toruńskiego i pełnienie nadzoru inwestorskiego nad realizacją robót budowlanych objętych w/w zadaniem przy ulicy Szewskiej 23 w Chełmży.	Powiat Toruński	139 449,0	-	środki własne
Wymiana kotła CO na miał węglowy na kocioł na eko-groszek w budynkach Urzędu Gminy w Łubiance i Zespołu Szkół w Łubiance	Gmina Łubianka	b.d.	b.d.	środki własne

źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z gmin Powiatu Toruńskiego, Starostwa Powiatowego w Toruniu oraz z PZD w Toruniu

W 2011 roku Starosta Toruński uzgadniał 10 planów zagospodarowania przestrzennego, w 2012 roku - 19 w zakresie zgodności z przepisami, w tym dotyczącymi ochrony powietrza. Dodatkowo w latach 2011-2012 Starosta Toruński wydał 9 decyzji - pozwoleń w zakresie wprowadzania gazów i pyłów do powietrza, z podaniem warunków ich realizacji, w których dokonano zapisów dot. ograniczenia emisji zorganizowanej oraz 2 zgłoszenia z zakresu ochrony powietrza.

2.5. OCHRONA PRZYRODY

Poszczególne formy ochrony przyrody zostały scharakteryzowane w rozdziale 1 opracowania.

Tabela 15. Obszary prawnie chronione wraz z pomnikami przyrody na terenie Powiatu Toruńskiego

WYSZCZEGÓLNIENIE	J.M.	2010	2011
Obszary prawnie chronione			
rezerваты przyrody	ha	127,1	127,1
obszary chronionego krajobrazu	ha	43 299,1	43 299,1
użytki ekologiczne	ha	421,3	421,3
zespoły przyrodniczo krajobrazowe	ha	3,2	3,2
obszary prawnie chronione - ogółem	ha	43 398,4	43 398,4
udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni - ogółem	%	35,3	35,3

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

W okresie obejmującym lata 2010-2011 na terenie Powiatu Toruńskiego powierzchnia form ochrony przyrody nie zmieniła się. Chwilowo brak danych za rok 2012 uniemożliwia dalsze analizy.

Cennymi ostojami przyrody są parki towarzyszące zabytkowym obiektom użyteczności publicznej i obiektom architektonicznym (w tym sakralnym) oraz tereny zieleni osiedlowej w z urządzeniami tzw. małej architektury w poszczególnych dzielnicach miast i gmin. W parkach i na skwerach miejskich występują często pomniki przyrody, a same parki pełnią rolę edukacyjną i są przykładem prawidłowego kształtowania zieleni urządzonej oraz jej wpływu na krajobraz kulturowo-przyrodniczy najbliższej okolicy.

W tabelach poniżej zestawiono dane dotyczące powierzchni terenów zieleni na obszarze Powiatu Toruńskiego w latach 2010-2011 (brak danych za rok 2012).

Tabela 16. Tereny zieleni w Powiecie Toruńskim

WYSZCZEGÓLNIENIE	J.M.	2010	2011
Zieleńce			
ogółem (w miastach i na wsi) - obiekty	szt.	23	23
ogółem (w miastach i na wsi) - powierzchnia	ha	6,7	6,7
Zieleń uliczna			
ogółem (w miastach i na wsi) - powierzchnia	ha	1,7	1,7
Parki spacerowo-wypoczynkowe			
ogółem (w miastach i na wsi) - obiekty	szt.	2	2
ogółem (w miastach i na wsi) - powierzchnia	ha	9,1	9,1
Cmentarze			
ogółem (w miastach i na wsi) - obiekty	szt.	47	47
ogółem (w miastach i na wsi) - powierzchnia	ha	44,6	44,6
Lasy gminne			
ogółem (w miastach i na wsi) - powierzchnia	ha	81,3	81,3

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Tabela 17. Nasadzenia i ubytki na terenie Powiatu Toruńskiego

WYSZCZEGÓLNIENIE	J.M.	2010	2011
Nasadzenia			
drzewa - ogółem (w miastach i na wsi)	szt.	5817	905
krzewy - ogółem (w miastach i na wsi)	szt.	11075	2867
Ubytki			
drzewa - ogółem (w miastach i na wsi)	szt.	7656	842
krzewy - ogółem (w miastach i na wsi)	szt.	3164	1250

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Według danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 roku na terenie gminy nie powstały żadne nowe parki i zieleńce. Sumaryczna powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej nie zmieniła się. Zgodnie z danymi w 2011 roku na terenie powiatu zanotowano spadek liczby nasadzeń drzew i liczby nasadzeń krzewów w stosunku do roku

2010. Jednocześnie zanotowano zmniejszenie wycinki drzew na terenach administrowanych przez powiat. Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Starostwo Powiatowe wydało w 2011 roku 120 decyzji na wycinkę drzew z gruntu stanowiącego własność gmin oraz 10 decyzji odmawiających zgody na wycinkę w miejscowościach: Papowo Toruńskie, Krobia, Jackowo, Rogowo, Lubicz Górny, Grębocin. Natomiast w 2012 roku decyzji na wycinkę drzew z gruntu stanowiącego własność gminy było 88, a decyzji odmawiających zgody na wycinkę - 7, w miejscowościach: Brzezinko, Chełmża, Górsk, Grębocin, Lubicz Dolny.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach wydano 69 decyzji, w tym dotyczących zakresu czynności gospodarczych (pozyskiwanie drewna zrębem zupełnym, wycinka lasu nieujęta w uproszczonych planach urządzania lasu). Zatwierdzono 7 uproszczonych planów urządzenia lasu sporządzonych dla wsi położonych na terenie gmin: Obrowo na lata 2010-2019, Zławieś Wielka na lata 2006-2015, Czernikowo na lata 2008-2017, Lubicz na lata 2009-2018, Wielka Nieszawka na lata 2009-2018, Łysomice na lata 2011-2020, Chełmża na lata 2011-2020, Łubianka na lata 2011-2020.

W omawianym okresie sprawozdawczym na obszarze Powiatu Toruńskiego realizowano wskazane poniżej przedsięwzięcia związane z utrzymaniem lasów, zieleni oraz pośrednio z ochroną przyrody.

Tabela 18. *Przedsięwzięcia związane z utrzymaniem i kształtowaniem lasów, terenów zielonych oraz pośrednio z ochroną przyrody w latach 2011-2012*

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności
Ochrona terenów przyrodniczo cennych przed niewłaściwym sposobem użytkowania	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności
Rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesujących przyrodniczo	Nadleśnictwo Cierpiszewo	-	6 600,0	środki własne
Wprowadzanie i uzupełnianie zasobów zieleni na obszarze miasta Chełmża (Nasadzenie drzew i krzewów)	Miasto Chełmża	40 000,0		środki własne, dotacja WFOŚiGW

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Inwentaryzacja i weryfikacja klasyfikacji gruntów pod kątem pełnego uwzględnienia gruntów zalesionych i zadrzewionych oraz ujęcie granicy rolno-leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności oraz w ramach wykonywania prac nad sporządzeniem nowego Planu Urządzenia Lasu
Stały nadzór nad gospodarką leśną w lasach prywatnych (na powierzchni w 2011 roku - 120 ha, w 2012 roku - 118,65 ha)	Nadleśnictwo Cierpiszewo	2 203,37	2 184,54	środki własne
Prowadzenie ciągłej kampanii edukacyjno-informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści z trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Nadleśnictwo Cierpiszewo	7 000,0	7 000,0	w 2011 roku: 2 tys. ze środków WFOŚiGW, 5 tys. ze środków własnych w 2012 roku całość ze środków własnych
Zapewnienie trwałości i wielofunkcyjności lasów	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności
Inwentaryzacja zasobów leśnych pod kątem ich stanu zdrowotnego	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności
Zachowanie istniejących kompleksów leśnych	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności
Zachowanie drzewostanów w nienaruszonym stanie (Natura 2000)	Nadleśnictwo Dobrzejewice	1 873,50	1 097,1	środki własne
Ochrona kompleksów leśnych przed gatunkami obcego pochodzenia	Nadleśnictwo Dobrzejewice	114 658,11	83 728,27	środki własne
Ochrona terenów leśnych przed szkodnictwem leśnym - zaśmiecanie	Nadleśnictwo Dobrzejewice	21 259,3	21 533,81	środki własne
Rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesujących przyrodniczo	Nadleśnictwo Dobrzejewice	28 866,29	15 125,8	środki własne
Prowadzenie gospodarki leśnej ze szczególnym uwzględnieniem pozaprodukcyjnych funkcji lasu	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności
Ochrona gleb leśnych	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności
Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki, nielegalne wysypiska śmieci)	Nadleśnictwo Cierpiszewo	b.d.	b.d.	zadanie wykonywane ze środków własnych w ramach bieżącej działalności
Dokonano szczepień przeciw szrotówkowi zaszczepiono 33 drzewa(kasztanowce)	Gmina Lubicz	2 494,80	-	środki własne

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Wykonano 15 sztuk tablic informacyjnych dla użytków ekologicznych w miejscowości Gronowo	Gmina Lubicz	2 376,36	-	środki własne
W ramach kompensacji za dokonaną wycinkę drzew i krzewów w roku 2011 dokonano nasadzeń 932 sztuk drzew oraz 372 sztuk krzewów	Gmina Lubicz	-	-	zadanie bez nakładowe
Dokonano szczepień przeciw szrotówkowi ³ zaszczepiono 31 drzewa(kasztanowce	Gmina Lubicz	-	2 477,52	środki własne
W ramach kompensacji za dokonaną wycinkę drzew i krzewów w roku 2012 dokonano nasadzeń 1001 sztuk drzew oraz 150 sztuk krzewów	Gmina Lubicz	-	-	zadanie bez nakładowe
Budowa Gminnego Parku Kultury w Łubiance oraz rewitalizacja zabytkowego kompleksu pałacowo-parkowego w Warszawicach	Gmina Łubianka	b.d.	b.d.	PROW 2007-2013

źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych gmin Powiatu Toruńskiego oraz Nadleśnictw

2.6. OCHRONA PRZED HAŁASEM I PROMIENIOWANIEM NIEJONIZUJĄCYM

Na terenie Powiatu Toruńskiego głównym źródłem uciążliwości akustycznych dla środowiska jest hałas komunikacyjny, w mniejszym stopniu natomiast hałas pochodzący z obiektów przemysłowych.

Prawidłowe kształtowanie klimatu akustycznego środowiska wymaga konsekwentnego uwzględniania zagadnień akustycznych w polityce przestrzennej, w szczególności na etapie uchwalania planów zagospodarowania przestrzennego. Szczególne znaczenie ma jednoznaczność zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, umożliwiającą przypisanie poszczególnym wyróżnionym w planie kategoriom terenów dopuszczalnej wartości poziomu hałasu w środowisku. Spełnienie tego wymagania jest niezbędne dla prawidłowego ustalenia szczegółowego zagospodarowania terenu, zwłaszcza położenia nieprzekraczalnej linii zabudowy w stosunku do źródeł hałasu lub możliwości prowadzenia różnego rodzaju działalności oraz realizacji zabudowy o różnych funkcjach.

Podstawowy układ komunikacyjny obszaru Powiatu Toruńskiego tworzą: drogi krajowe nr 1, nr 10, nr 15, istniejący fragment trasy autostradowej A-1 wraz z drogą krajową nr 552 łączącą trasę autostradową z drogą nr 1 oraz droga nr 245. Łącznie długość dróg krajowych na terenie po-

³ Szrotówek kasztanowcowiaczek (*Cameraria ohridella*) - motyl z rodziny kubitnikowatych (*Gracillariidae*), powszechnie uznawany za szkodnika kasztanowców ponieważ wskutek jego żerowania na zajęтым liściu powstaje brązowa plama.

wiatu wynosi ok. 115 km. Przy drogach krajowych położone są prawie wszystkie ośrodki gminne na terenie powiatu (poza Łubianką i Wielką Nieszawką), zaś miasto Chełmża położone jest w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 1. W przypadku hałasów pochodzących od dróg i linii kolejowych dopuszczalny poziom hałasu dla wskaźników długookresowych i krótkookresowych wynosi w porze dnia - w zależności od przeznaczenia terenu - od 50 do 68 dB, w porze nocy od 45 do 60 dB. Spełnienie wymogów rozporządzenia nie gwarantuje stworzenia mieszkańcom warunków, w których nie występuje uciążliwe (w skali subiektywnej uciążliwości hałasu komunikacyjnego) oddziaływanie hałasu. Przyjęte standardy podyktowane są realnymi możliwościami ograniczania hałasów komunikacyjnych, szczególnie w obrębie istniejącej zabudowy.

Zarządzający drogą zobowiązany jest do podejmowania działań ograniczających stwierdzone uciążliwości akustyczne, ale jeżeli hałas powstaje w związku z eksploatacją drogi, nie przewiduje się wydania decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w środowisku. Dlatego tak istotne jest uwzględnienie problemu narażenia na hałas w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego poprzez ustalenia dotyczące nieprzekraczalnej linii zabudowy oraz korzystne z akustycznego punktu widzenia zagospodarowanie terenu w bezpośrednim sąsiedztwie źródła hałasu.

Monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska i polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa, w miejscach dostępnych dla ludności usytuowanych w:

- centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tysięcy;
- pozostałych miastach;
- terenach wiejskich.

Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od źródeł emitujących pola elektromagnetyczne.

W 2011 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy przeprowadził badania natężenia PEM w punkcie pomiarowym na np. Adama Mickiewicza 14 w Chełmży. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego wyniosła 0,20 V/m. We wskazanym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów wartości pól elektromagnetycznych.

Na terenie Powiatu Toruńskiego w 2011 roku zgłoszono do Starostwa 62 instalacje emitujące pole elektro magnetyczne, natomiast w 2012 roku zgłoszono 19 instalacji.

Tabela 19. *Przedsięwzięcia związane z ochroną przed hałasem i promieniowaniem jonizującym na terenie Powiatu Toruńskiego w latach 2011-2012*

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Budowa drogi rowerowej: Toruń - Złotoria - Osiek	Powiat Toruński (jako jednostka koordynująca), Gmina Lubicz	9 691,0	-	dotacja dla Powiatu Toruńskiego ze środków własnych
Budowa drogi rowerowej: Toruń - Złotoria - Osiek	Powiat Toruński (jako jednostka koordynująca), Gmina Obrowo	14 180,82	122 541,27	środki własne
Droga rowerowa Toruń - Łubianka - Wybcz - Unisław o długości około 22km	Powiat Toruński, Gmina Łubianka	b.d.	b.d.	projekt finansowany przy współudziale Gmin, Powiatu, Samorządu Województwa i środków unijnych
Droga rowerowa Toruń - Chełmża - z odgałęzieniem do m. Kamionki Małe o długości około 34km	Powiat Toruński	-	b.d.	projekt finansowany przy współudziale Gmin, Powiatu, Samorządu Województwa i środków unijnych

źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych gmin Powiatu Toruńskiego oraz Starostwa Powiatowego w Toruniu

2.7. OCHRONA GLEB I ZASOBÓW NATURALNYCH

W związku z wejściem w życie nowego Prawa geologicznego i górniczego (Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r.), zmienione zostały zasady ubiegania się o koncesję na poszukiwanie, rozpoznawanie, czy wydobywanie kopalin. Działalność wymagająca uzyskania koncesji:

- poszukiwanie lub rozpoznawanie kopalin (złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych);
- wydobywanie kopalin ze złóż;
- podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji;

- podziemnego składowania odpadów.

Decyzja o udzieleniu koncesji wydawana jest, w zależności od rodzaju przedsięwzięcia, przez ministra środowiska, starostę lub marszałka województwa. Koncesje udzielane są przez starostę w przypadku, gdy spełnione są wszystkie z trzech wymagań:

- obszar udokumentowanego złoża nieobjętego własnością górnictwem nie przekracza 2 ha;
- wydobycie kopaliny ze złoża w roku kalendarzowym nie przekroczy 20000 m³/rok;
- działalność będzie prowadzona metodą odkrywkową oraz bez użycia środków strzałowych.

Na terenie Powiatu Toruńskiego eksploatacja surowców naturalnych obejmuje głównie piaszki. Wykaz koncesji obowiązujących na terenie powiatu przedstawiony został w tabeli 20. Celem wydawania takich koncesji jest prowadzenie zrównoważonej i racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi.

Tabela 20. Wykaz koncesji na wydobywanie kopalin pospolitych wydanych przez Starostę Toruńskiego

NAZWA PRZEDSIĘBIORCY	NAZWA ZŁOŻA NR DZIAŁKI	POŁOŻENIE ZŁOŻA MIEJSCOWOŚĆ GMINA	RODZAJ KOPALINY	NUMER DECYZJI KONCESYJNEJ	ZNAK/DATA WYDANIA DECYZJI KONCESYJNEJ	TERMIN OBO- WIĄZYWANIA DECYZJI KON- CESYJNEJ
Przedsiębiorstwo Budowlano-Handlowe ELL-BET sp. j. E. Leczkowska, L. Czyżewski	Młyniec - Jedwabno III działka nr 33/1	Młyniec Pierwszy gm. Lubicz	Kruszywo naturalne	3/E/2005	OS.III.7512/4/05 09.09.2005 r.	31.07.2015 r.
Katarzyna Gurzyńska	Młyniec XXIX działka nr 47/5	Młyniec Pierwszy gm. Lubicz	Kruszywo naturalne	5/E/2005	OS.III.7512/6/05 26.10.2005 r.	26.10.2020 r.
Kazimierz Mączyński	Józefowo IV działka nr 1/5 i część działki nr 1/1 i 1/3	Józefowo gm. Lubicz	Kruszywo naturalne piaszczy- sto-żwirowe	1/E/2006	OS.III.7512/1/06 03.10.2006 r.	31.08.2016 r.
Eksploatacja Kruszywa Marian Kisielewski	Młyniec XXVII działka nr 72/7	Młyniec Pierwszy gm. Lubicz	Kruszywo naturalne piaszczy- sto-żwirowe	1/E/2007	OS.III.7512/1/07 28.05.2007 r.	28.05.2017 r.
Żwirownia Gospodarstwo Rolne Kisielewski Dariusz	Młyniec XXXI działka nr 73/2	Młyniec Pierwszy gm. Lubicz	Kruszywo naturalne	2/E/2008	OS.III.7512/2/08 25.08.2008 r.	25.08.2018 r.
Kopalnia Kruszywa „GRUSZ-BUD” Katarzyna Wiśniewska,	Młyniec XXXII działka nr 47/1	Młyniec Pierwszy gm. Lubicz	Kruszywo naturalne	4/E/2008/09	OS. III.7512/10/08/09	30.06.2019 r.
GTW DREKAR Paweł Kasiarz	Kielbasin VI 60/4 (część południowa)	Kielbasin gm. Chełmża	Kruszywo naturalne	5/E/2008/09	OŚ.III.7512/11/08/09 12.10.2009 r.	13.12.2014r.

GTW DREKAR Paweł Kasiarz		Kielbasin gm. Chełmża	Kruszywo naturalne	6/E/2008/09	OŚ.III.7512/15/08/09 13.10.2009 r.	13.12.2014 r.
Gospodarstwo Rolne Joanna Rutkowska	Kielbasin VIII działka nr 42/10	Kielbasin gm. Chełmża	Kruszywo naturalne	7/E/2008	OŚ.III.7512/17/08/09 14.07.2009 r.	31.12.2019 r.
Danuta Nowak	Kielbasin VII działka nr 42/10	Kielbasin gm. Chełmża	Kruszywo naturalne	8/E/2008	OS.III. 7512/19/08/09 29.04.2009 r.	31.12.2018 r.
Roman Cieszyński Kopalnia Kruszywa KIEŁBASIN II	Kielbasin IX działka nr 42/13	Kielbasin gm. Chełmża	Kruszywo naturalne	9/E/2008	OS. III.7512/19/08/09 29.04.2009 r.	31.12.2018 r.
Składnica Artykułów Masowych Węglpasz s.j. Tadeusz Mendrygał, Marcin Mendrygał	PĘDZEWO III działka nr 454/2	Pędzewo, gm. Zławieś Wielka	Kruszywo naturalne	2/E/2009	OŚ. III.7512/3/09 27.07.2009 r.	31.07.2019 r.
SORT – KRUSZ	Młyniec XXXIII					
Eksploatacja Kruszywa Naturalnego Sławomir Muchewicz	działka nr 71/3, 71/7 i 71/10	Młyniec Pierwszy gm. Lubicz	Kruszywo naturalne	3/E/2009	OŚ.III. 7512/9/09 19.08.2009 r.	30.08.2019 r.
FHUP „EKOTOM” Tomasz Nocny	SĄSIECZNO V działka nr 45/2	Sąsieczno, gm. Obrowo	Kruszywo naturalne	4/E/2009	OŚ. III.7512/10/09 28.08.2009 r.	30.12.2014 r.
FHUP „EKOTOM” Tomasz Nocny,	SĄSIECZNO VI działka nr 45/2 (N)	Sąsieczno, gm. Obrowo	Kruszywo naturalne	5/E/2009	OS.III.7512/11/09 28.08.2009 r.	30.12.2014 r.
Dariusz Wójcik, Mariusz Wójcik s.c. SNAKE	Czarne Błoto /1 256/2 (część działki) 0,98 ha	Czarne Błoto gm. Zławieś Wielka	Kruszywo naturalne	8/E/2010/12	OŚ.III.7512/2/10/12/ WL	30.06.2022 r.
Dariusz Wójcik, Mariusz Wójcik s.c. SNAKE,	Czarne Błoto /1 256/2 (część działki) 0,94 ha	Czarne Błoto gm. Zławieś Wielka	Kruszywo naturalne	9/E/2010/12	OŚ.III/7512/3/10/10/ WL	30.06.2022 r.
BUDKRUSZ Kopalnia Kruszywa, Kazimierz Mączyński	Józefowo V 0,81ha	Józefowo gm. Lubicz	Kruszywo naturalne	1/E/10/11	OŚ.III.7512/15/10/11 11.05.2011 r.	30.03.2021 r.
Zdzisław Szewczyk - Firma Handlowo-usługowa	Kamionki Małe I ½ 0,9ha	Kamionki Małe	Kruszywo naturalne	2/E/2010	OŚ.III.7512/16/10 09.07.2010 r.	31.12.2020 r.
„KRUSZ-BUD” Kopalnia Kruszywa Janusz Beyger	MIERZYNEK I - Pole C/2 0,51ha	Mierzynek gm. Lubicz		4/E/2010/11	OS.III.7512/27/10/11 16.05.2011 r.	16.05.2016 r.
„Buduj z Nami” Arkadiusz Jezierski	Kielbasin XII Część działki nr 38 (SE) 1,00ha	Kielbasin gm. Chełmża		6/E/2010	OŚ.III.7512/29/10/11 31.01.2011 r.	30.04.2015 r.
„SORT-KRUSZ” Eksploatacja Kruszywa Naturalnego Sławo- mir Muchewicz	Młyniec XXXVI 92/11 i 92/13 1,59 ha	Młyniec Pierwszy	Kruszywo Naturalne	1/E/2011	OS.6522.1.11.WL 12.07.2011 r.	31.12.2016 r.
„TRANSPOL” Kopalnia Kru- szywa Zenon Poliński	Młyniec XI/A 44/8 1,48ha	Młyniec	Kruszywo naturalne	2/E/2011	OS.6522.2.11.WL 08.07.2011 r.	30.06.2021 r.
„KRUSZ-BUD” Kopalnia Kruszywa Janusz Beyger	Mierzynek I działka 7 i 8 1,2ha	Mierzynek	Kruszywo naturalne	3/E/2011/12	OS.6522.3.2011.12.W L 18.05.2012 r.	31.05.2017 r.

Firma Produkcyjno-Usługowo-Handlowa „WERMAT” Kłyszcz Piotr	Młyniec XXXV działka 78/11 nowy podział 275) 1,89ha	Lubicz	Kruszywo naturalne	4/E/2011/12	OS.6522.7.2011.12.W L 29.02.2012 r.	31.01.2027 r.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „ELL-BET” E. Leczkowska, L. Czyżewski Spółka Jawna	Jedwabno I działka 33/1 075ha	Lubicz	Kruszywo naturalne	5/E/2011/12	OS.6522.8.2011.12.W L 15.03.2012 r.	30.12.2030 r.
Marian Kisielewski Eksploatacja Kruszywa	Młyniec XXXVIII działka 73/2 i 73/9 1,8ha	Lubicz	Kruszywo naturalne	1/E/2012	OS. 6522.4.2012.WL 20.11.2012 r.	31.12.2027 r.

źródło: dane ze Starostwa Powiatowego w Toruniu

W wyniku działalności wydobywczej prowadzonej metodą odkrywkową powstają znaczne przeobrażenia środowiska: zmiany morfologii terenu, redukcja pokrycia szatą roślinną i w konsekwencji zubożenie świata zwierzęcego oraz przekształcenie warunków wodnych eksploatowanego obszaru. Przemiany te często nadają terenom po górniczym charakter terenów zdegradowanych, których dalsze wykorzystanie nie jest możliwe bez dodatkowego przygotowania. W związku z tym po zakończeniu eksploatacji niezbędne jest wykonanie zabiegów rekultywacyjnych, polegających na przywróceniu lub nadaniu zdegradowanym terenom wartości przyrodniczych lub użytkowych. Działania rekultywacyjne prowadzi się zgodnie z kierunkiem rekultywacji, ustalonym w procesie projektowania i wynikającym z planu zagospodarowania przestrzennego gminy, legalizowania działalności górniczo-wydobywczej. Kwestia zdefiniowania i ustalenia kierunku rekultywacji jest zatem zagadnieniem o pierwszorzędym znaczeniu dla procesu rekultywacji i zagospodarowania terenów przekształconych przez odkrywkową eksploatację kopalin.

W 2011 na terenie Powiatu Toruńskiego zakończono rekultywację następujących terenów:

- decyzją z dnia 10.05.2011 r., znak: OS.6124/10.9.2011.2012 zakończono rekultywację działki nr 194/2 o powierzchni 2,3444 ha, położoną w Mierzynku, kierunek rekultywacji: zbiornik wodny i zadrzewienia;
- decyzją z dnia 14.03.2011 r., znak: OS.6124.10.10.2011.HZ zakończono rekultywację działki nr 47/5 o powierzchni 2,4032 ha, - położoną w miejscowości Młyniec Pierwszy, kierunek rekultywacji: rolny ze zbiornikiem wodnym;
- decyzją z dnia 28.03.2011 r., znak: OS.6124.10.11.2011HZ zakończono rekultywację działki nr 13 i części działki nr 12 o powierzchni 2,2441 ha, w miejscowości Mierzynek, kierunek rekultywacji: leśny;

- decyzją z dnia 14.03.2011 r., znak: OS.6124.10.20.2011HZ zakończono rekultywację działki nr 71/3, 71/7, 71/10 o powierzchni 1,0038 ha, - w miejscowości Młyniec Pierwszy, kierunek rekultywacji: leśny;

a 2012 roku kolejnych:

- decyzją z dnia 15.11.2012 r., znak: OS.6122.2.2012.HZ zakończono rekultywację działki nr 66, 67, 68, 69, 70, 71 o powierzchni 12,6398 ha, w miejscowości Dźwierzno, kierunek rekultywacji: leśny i rolny oraz zagospodarowanie wodne;
- decyzją z dnia 20.03.2012 r., znak: OS.6122.5.2012HZ zakończono rekultywację działki nr 61/5 o powierzchni 6,34 ha, w miejscowości Kiełbasin, kierunek rekultywacji: rolny;
- decyzją z dnia 20.03.2012r., znak: OS.6122.6.2012HZ zakończono rekultywację działki nr 141/11 o powierzchni 2,6652 ha, w miejscowości Kiełbasin, kierunek rekultywacji: rolny;
- decyzją z dnia 23.03.2012., znak: OS.6122.7.2012HZ zakończono rekultywację działki nr 65/10 o powierzchni 0,8470 ha, w miejscowości Mierzynek, kierunek rekultywacji: leśny;
- decyzją z dnia 14.08.2012r., znak: OS.6122.12.2012HZ zakończono rekultywację działki nr 111/20 i 111/22 o powierzchni 2,9006 ha, w miejscowości Kiełbasin, kierunek rekultywacji: rolny;
- decyzją z dnia 19.06.2012r., znak: OS.6122.18.2012HZ zakończono rekultywację działki nr 88/2 o powierzchni 3,8812 ha, w miejscowości Kiełbasin, kierunek rekultywacji: leśny;
- decyzją z dnia 12.12.2012r., znak: OS.6122.21.2012HZ zakończono rekultywację działki nr 44/8 o powierzchni 4,65 ha, w miejscowości Młyniec Pierwszy, kierunek rekultywacji: rolny.

Badania gleb w systemie monitoringu krajowego prowadzone są cyklicznie, w okresach pięcioletnich, w punktach zlokalizowanych na glebach użytkowanych rolniczo. Wybór punktów kontrolno-pomiarowych uwzględnia zróżnicowanie pokrywy glebowej (typy, gatunki, rodzaje, kompleksy przydatności rolniczej, klasy bonitacyjne), a także inne czynniki środowiska. Podstawę wyboru tych punktów stanowi szczegółowa analiza warunków glebowych kraju, fizjografia oraz występowanie obszarów ekologicznego zagrożenia powstałych w wyniku określonej działalności gospodarczej człowieka. W województwie pomorskim zlokalizowanych zostało zaledwie 13 punktów kontrolno-pomiarowych. Żaden z tych punktów nie występuje w granicach Powiatu Toruńskiego.

Oceny jakości gleb i ziemi, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Starosta Powiatu jest zobowiązany do prowa-

dzenia rejestru terenów, które wykazują przekroczenia w zakresie standardów jakościowych. Identyfikacja lokalnych skażeń gleby jako zadanie Starosty jest procesem wieloetapowym, w którym istotną rolę pełnią wstępne wskazania obszarów, w przypadku których w wyniku działalności kontrolnej organów lub skarg mieszkańców stwierdzono, iż istnieje ryzyko wystąpienia zanieczyszczeń. Zakres oraz kolejność rekultywacji terenów do zrekultywowania, których zobowiązany jest Starosta, określają powiatowe programy ochrony środowiska.

2.8. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Inwestycje związane z minimalizacją ewentualnych zagrożeń środowiska pozostają w gestii zakładów, w których takie zagrożenia mogą wystąpić.

Na terenie Powiatu Toruńskiego nie występują zakłady o zwiększonym oraz o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.

W 2011 roku na terenie Powiatu Toruńskiego doszło do trzech wypadków, których skutki mogły spowodować poważne szkody w środowisku naturalnym. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu poinformowała, zgodnie z art. 17a i 17b poprzedniej ustawy o odpadach (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.), Starostę Toruńskiego o poniższych zdarzeniach:

1. Rozlanie dużej ilości substancji ropopochodnej na cieku wodnym w miejscowości Kopanino w gminie Lubicz. Skażeniu uległ rów melioracyjny oraz ziemia w pobliżu rowu. Zdarzenie zostało zakwalifikowane jako miejscowe zagrożenie lokalne.
2. Wypadku, do którego doszło 16 listopada na drodze krajowej nr 10 w miejscowości Lubicz Górny w wyniku, którego na odcinku 6 km rozlany został olej transformatorowy z przewożonego przez samochód ciężarowy ładunku. Zdarzenie zostało zakwalifikowane jako średnie miejscowe zagrożenie.
3. Wypadku, do którego doszło 7 grudnia na drodze krajowej nr 10 w miejscowości Grzywna, podczas którego w wyniku zderzenia dwóch pojazdów doszło do wycieku ok. 500 litrów oleju napędowego. Powstała w ten sposób plama o długości ok. 500 m. Zdarzenie zostało zakwalifikowane jako miejscowe zagrożenie lokalne.

Państwowa Straż Pożarna w Toruniu dokonała neutralizacji i sorpcji powyższych substancji, zapobiegając w ten sposób katastrofie ekologicznej na terenie powiatu.

3. NAKŁADY FINANSOWE I EFEKTY INWESTYCJI W OCHRONIE ŚRODOWISKA

W tabeli poniżej zamieszczono informację na temat poniesionych wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska z budżetu jednostek samorządu terytorialnego Powiatu Toruńskiego.

Tabela 21. Wydatki budżetowe Starostwa Powiatowego w Toruniu w latach 2011-2012

WYDATKI - OGÓŁEM [zł]	2011	2012
Rolnictwo i łowiectwo	31 099	35 000
Leśnictwo	290 756	273 647
Ochrona środowiska i gospodarka komunalna	1 469 779	1 479 515
Ogółem	1 791 634	1 788 162

źródło: opracowanie własne

W roku 2012 odnotowano nieznaczny spadek niektórych wydatków związanych z gospodarką komunalną, ochroną środowiska rolnictwem i łowiectwem oraz leśnictwem w stosunku do poprzedniego roku. Wydatki na samą ochroną środowiska wraz z gospodarką komunalną nieznacznie wzrosły. Zmniejszyły się natomiast wydatki na leśnictwo.

4. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna na terenie Powiatu Toruńskiego prowadzona jest głównie w placówkach oświatowych. System kształcenia uczniów i studentów nastawiony jest na wykształcenie u nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej. We wszystkich szkołach realizowane są programy ekologiczne, zgodnie z Polską Strategią Edukacji Ekologicznej. Realizując takie programy szczególną uwagę zwraca się na prowadzenie lekcji terenowych: obserwacji i prostych badań w terenie. Ukazuje się efekty zarówno negatywnej jak i pozytywnej działalności człowieka w środowisku, jako drogi właściwego i realnego rozwiązywania problemów ekologicznych. W szkołach średnich i na uczelniach wśród celów nauczania pojawiają się zagadnienia dotyczące wiedzy o środowisku i relacjach w nim zachodzących, złożoności procesów, którym podlega środowisko oraz konieczności zachowania równowagi ekologicznej pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym, a zachowaniem cennych elementów lokalnego środowiska naturalnego, w tym zachowania zasobów przyrody.

Starostwo Powiatowe w Toruniu, a w szczególności Wydział Środowiska jest partnerem w organizacji imprezy, którą przygotowuje Urząd Miasta Torunia. Z okazji Światowego Dnia Ochrony Środowiska w Toruniu odbyła się impreza plenerowa pt.: *Śniadanie na Trawie*. Piknik zorganizowany w 2011 roku odbył się pod hasłem *Lasy dla ludzi*. Celem pikniku była kampania na rzecz ochrony środowiska na tle promocji powiatu oraz uświadamianie ludziom zagrożeń jakie niesie ze sobą konsumpcyjny model życia. Pracownicy Wydziału Środowiska zorganizowali ciekawe konkursy ekologiczne z nagrodami, podczas których uczestnicy mogli wzbogacić swoją wiedzę przyrodniczą i wykazać się znajomością Powiatu Toruńskiego. Natomiast w 2012 roku impreza odbyła się pod hasłem *Międzynarodowy Rok Zrównoważonej Energii dla Wszystkich Ludzi*. Celem pikniku była podobnie jak poprzednio kampania na rzecz ochrony środowiska na tle promocji powiatu. Pracownicy Wydziału Środowiska poza organizacją ciekawych konkursów ekologicznych, promowali wiedzę związaną z odnawialnymi źródłami energii.

Powiat oraz gminy współpracują sukcesywnie z jednostkami samorządowymi, firmami komunalnymi, instytucjami, szkołami i innymi placówkami oświatowo-kulturalnymi (Młodzieżowy Dom Kultury, Lokalna Organizacja Turystyczna, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Związek Harcerstwa Polskiego np.) w zakresie podejmowanych cyklicznie przedsięwzięć proekologicznych, organizując np. festyny, rajdy maraton ekologiczny np. Organizowane są także imprezy

edukacyjno-ekologiczne z udziałem Młodzieżowych Domów Kultury, Miejskich Zakładów Gospodarki Komunalnej, Przedsiębiorstw Składowania i Przerobu Odpadów, Ośrodka Doradztwa Rolniczego i Nadleśnictw. Są to proekologiczne akcje typu „Sprzątanie Świata”, „Sprzątanie Lasu” „Dzień Ziemi”, „Nie pal śmieci”, „Sadzonki za makulaturę”, „Dzień bez Samochodu”, „Piękna Zagroda”, „Agro-wczasy”, akcje ochrony kasztanowców itd.

W czerwcu 2012 odbył się w gminie Łubianka „Dzień Zrównoważonej Energii” w ramach „Europejskiego Tygodnia Zrównoważonej Energii” podczas którego popularyzowano OZE, m.in. poprzez zorganizowanie konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży oraz quizu dla uczestników imprezy.

W 2011 roku Starostwo Powiatowe zorganizowało szereg konkursów i warsztatów związanych z edukacją ekologiczną, m.in.:

- organizacja konkursu wiedzy ekologicznej połączonego z warsztatami florystycznymi *Z ekologią żyjemy w zgodzie i pomożemy w tym przyrodzie* przez wiejskie stowarzyszenie kulturalno-oświatowe *edukacja dla demokracji* w Zębowie;
- organizacja konkursu wiedzy ekologicznej *Z ekologią przez Polskę* przez stowarzyszenie rozwoju gminy Łubianka *Przyszłość*;
- organizacja warsztatów przyrodniczych dla uczniów i nauczycieli z terenu Powiatu Toruńskiego pn.: *V Powiatowe Warsztaty Ekologiczne - w parku narodowym* przez Czernikowskie Stowarzyszenie na rzecz wspierania edukacji, kultury i sportu *Czyż-nie*.

W 2012 roku dla przykładu zorganizowano m.in.:

- organizacja warsztatów ekologicznych - *VI Powiatowe Warsztaty Ekologiczne - chcę żyć ekologicznie* przez Czernikowskie Stowarzyszenie na rzecz wspierania edukacji, kultury i sportu *Czyż-nie*.

Tabela 22. Przedsięwzięcia związane z edukacją ekologiczną na terenie Powiatu Toruńskiego w latach 2011-2012

RODZAJ ZADANIA – OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	PONIESIONE KOSZTY [zł]		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
		ROK 2011	ROK 2012	
Zadania z zakresu edukacji ekologicznej mające na celu upowszechnienie wiedzy i zachowań proekologicznych społeczeństwa Powiatu i mogące być realizowane w szczególności poprzez organizację i współorganizację konferencji, konkursów i innych przedsięwzięć związanych z promocją walorów przyrodniczych Polski oraz z prowadzoną edukacją ekologiczną społeczeństwa	Powiat Toruński	50 000,0	50 000,0	środki własne
Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej	Nadleśnictwo Dobrzejewice	27 970,0	-	środki własne

źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z Nadleśnictwa oraz Starostwa Powiatowego w Toruniu

Tabela 23. Edukacja ekologiczna w Szkole Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Cierpicach w okresie od 01.01.2011 do 31.12.2012 (gmina Wielka Nieszawka)

ROK	FORMY EDUKACJI EKOLOGICZNEJ	RODZAJ DZIAŁAŃ, ORGANIZATOR
2011	Konkurs plastyczny dla klas 0-6 z okazji Święta Wody (prace plastyczne, plakat, fotografia)	Edycja szkolna
2011	Prezentacja dla uczniów klas 0-6 z okazji Święta Wody (przedstawienie, prezentacja multimedialna, spotkanie z leśnikiem)	Organizacja i współpraca szkoły z Nadleśnictwem Cierpiszewo
2011	Realizacja ścieżki dydaktycznej przez klasę V w Nadleśnictwie Cierpiszewo	Organizacja, współpraca z Nadleśnictwem Cierpiszewo
2011	Ogólnopolska akcja <i>Sprzątnięcie świata</i>	Przeprowadzenie szkolnej edycji akcji, współpraca z gminą
2011	Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy z Przyrody (etap szkolny)	Przeprowadzenie szkolnej edycji konkursu
2011	Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy z Przyrody (etap rejonowy)	Opieka nad uczniami
2011	Międzygminny konkurs plastyczny <i>Świadomi zagrożenia</i>	Kampania społeczna Lasów Państwowych na temat zagrożenia lasu pożarami
2011	Ogólnopolski konkurs plastyczny z okazji Międzynarodowego Roku Lasów	Organizator - Nadleśnictwo Morąg
2011	Akcja <i>Czyste powietrze wokół nas</i>	Działania szkoły we współpracy z Państwowym Inspektorem Sanitarnym w Toruniu
2012	Ogólnopolski Konkurs Ekologiczny EKO PLANETA	Przeprowadzenie szkolnej edycji akcji
2012	Program <i>Śniadanie daje moc</i>	Akcja szkolna na temat zdrowego odżywiania
2012	Szkolna impreza ekologiczna z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Ziemi (przedstawienie, prezentacja multimedialna, spotkanie z leśnikiem)	Organizacja i współpraca z Nadleśnictwem Cierpiszewo

2012	Prelekcja dla rodziców pt. <i>Ruch i zdrowe żywienie</i>	Działania edukacyjne dla rodziców; przekazanie informacji o akcjach prozdrowotnych w szkole
2012	Żywa lekcja przyrody - Życie owadów, pajączków, wijów i gadów	Współpraca z Dukat - Wystawy Edukacyjne
2012	Ogólnopolska akcja <i>Sprzątanie świata</i>	Przeprowadzenie szkolnej edycji akcji
2012	Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy z Przyrody (etap szkolny)	Przeprowadzenie szkolnej edycji konkursu
2012	Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy z Przyrody (etap rejonowy)	Opieka nad uczniami
2012	Wystawa Woda oraz zajęcia warsztatowe	Zajęcia przeprowadzone przez Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy z Torunia
2011 oraz 2012	Ogólnopolski program edukacyjny <i>Szklanka mleka</i>	Współpraca z Agencją Rynku Rolnego
2011 oraz 2012	Ogólnopolski program <i>Owoce w szkole</i>	Współpraca z Agencją Rynku Rolnego
2012	Lekcja przyrodniczo-ekologiczna pt. <i>A to płótno z ziemi wyrosło</i>	Muzeum Etnograficzne w Toruniu
2012	Film animowany promujący ekologię <i>Lorax</i>	Cinema City w Toruniu
2012	Konkurs na dokończenie historii komiksowej dotyczącej zagospodarowania odpadów elektrycznych i elektronicznych	Toruńskie Stowarzyszenie Ekologiczne Tilia i Szkoła Leśna na Barbarce finansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
2012	Wycieczki w teren. Temat: mali ekolodzy szukają źródeł zanieczyszczeń.	Wycieczki z wychowawcami

źródło: dane uzyskane z gminy Wielka Nieszawka

5. WNIOSKI I ZALECENIA DOTYCZĄCE AKTUALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem służącym do prowadzenia polityki ekologicznej na poziomie powiatu. Dokument stanowi przeniesienie istotnych zagadnień określonych w polityce ekologicznej państwa oraz w wojewódzkim programie ochrony środowiska na poziom powiatu, z jednoczesnym uwzględnieniem lokalnej specyfiki i uwarunkowań. Podstawowym założeniem programów ochrony środowiska na wszystkich poziomach administracji jest dążenie do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz efektywnego zarządzania środowiskiem.

Niniejszy raport przedstawia analizę stanu środowiska na terenie Powiatu Toruńskiego oraz stopień realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska na lata 2010-2014 z perspektywą do roku 2017 za okres od 2011 do 2012.

Wszelkie podjęte przez organy administracji publicznej działania, finansowane były głównie z budżetu powiatu i gminy, jak również przy udziale środków z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz z Funduszu Spójności Unii Europejskiej Infrastruktura i Środowisko

Zadania z zakresu zaopatrzenia ludności w wodę i gospodarki wodno-ściekowej zostały zrealizowane przez gminne jednostki samorządowe i spółki gminne. Według danych uzyskanych w gminach w okresie sprawozdawczym nastąpił wzrost długości sieci wodociągowej. Stopniowo wzrasta także ilość budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej. Jednocześnie nieznacznie zmniejszył się pobór wody przeznaczonej do spożycia oraz na cele socjalno-bytowe. Zmianie nie uległa natomiast długość sieci kanalizacyjnej, ale mimo to znacząco zwiększyła się liczba przyłączy sieci kanalizacyjnej do budynków odbiorców indywidualnych, a co za tym idzie znacząco wzrosła liczba osób w gminach korzystająca z kanalizacji.

Analiza danych pochodzących z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pozwala na stwierdzenie, że zadania odnoszące się do ochrony powietrza zostały częściowo zrealizowane. Na obszarze strefy kujawsko-pomorskiej w okresie sprawozdawczym w przypadku pyłu PM_{10} i benzo(a)pirenu nie zostały dotrzymane poziomy docelowe (wg kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia). Natomiast przy uwzględnieniu kryteriów ustanowionych pod kątem ochrony roślin, nie stwierdzono żadnych przekroczeń poza ozonem. Jednakże, biorąc pod uwagę zarówno kryteria odnoszące się do ochrony zdrowia, jak i ochrony roślin, pozostają zagrożone po-

ziomy celów długoterminowych dla ozonu ustalonych do osiągnięcia na rok 2020. Należy jednak pamiętać, że wyniki wskazujące na przekroczenia norm jakości powietrza nie powinny być utożsamiane ze stanem jakości powietrza na obszarze całej strefy. Klasa C może oznaczać np. tylko lokalny problem z daną substancją zanieczyszczającą atmosferę.

Realizacja zadań mających na celu zwiększenie powierzchni zieleni na terenie powiatu doprowadziła do znaczącej zmiany. W okresie sprawozdawczym nie powstały nowe parki czy większe skwery. Sumaryczna powierzchnia istniejących parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej nie uległa jednak zasadniczej zmianie. Systematycznie natomiast zmienia się struktura istniejącej zieleni, mając na uwadze konieczną przebudowę starego drzewostanu i stopniową wymianę chorych i obumierających drzew i krzewów na gatunki ozdobne i bardziej odporne na zanieczyszczenia środowiska, szczególnie przy istniejących obiektach budowlanych oraz w pasach dróg miejskich, wymagających stosownej przebudowy lub niezbędnych remontów i modernizacji.

Powiat nie dysponuje aktualnymi pomiarami w zakresie występowania ew. przekroczeń poziomu hałasu komunikacyjnego. Badania wykonane przez WIOŚ w 2011 r. w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w mieście Chełmża nie wykazały jednak przekroczeń dopuszczalnych poziomów wartości.

Na terenie powiatu eksploatacja surowców naturalnych obejmuje głównie piaski. Działalność polegająca na eksploatacji surowców naturalnych jest uregulowana stosownymi koncesjami starosty oraz marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Edukacja ekologiczna jest prowadzona dosyć intensywnie na terenie Powiatu Toruńskiego. Obejmuje ona w większości już cykliczne akcje i konkursy proekologiczne. Prowadzonych jest wiele różnorodnych działań, w które zostały zaangażowane również dzieci i młodzież.

Przy aktualizacji Programu Ochrony Środowiska należy zwrócić uwagę na jego spójność z innymi dokumentami strategicznymi szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego. Należy również ustalić grupę mierników realizacji poszczególnych celów i zadań tak, aby możliwe było określenie zmian parametrów stanu środowiska w czasie.

Wśród zadań Programu Ochrony Środowiska, które wymagają większego zaangażowania samorządów terytorialnych należy wymienić w szczególności:

- wyrównywanie dysproporcji pomiędzy zwodociągowaniem i skanalizowaniem gmin oraz stopniowe uzbrajanie nowych osiedli mieszkaniowych m.in. w sieci i przyłącza wodno-kanalizacyjne
- tworzenie w miarę możliwości nowych form ochrony przyrody w gminach oraz poszerzanie współpracy z instytucjami zarządzającymi obszarami już istniejącymi w zakresie utrzymania ich walorów;
- poszerzanie powierzchni terenów zieleni publicznej na terenie gmin np. wykorzystanie nieużytków, a także ich właściwe utrzymanie oraz stopniowa inwentaryzacja terenów zieleni miejskiej i gminnej;
- nasadzenia zieleni w odpowiednich miejscach w obrębie gminy, w tym nasadzenia zastępcze m.in. w pasach drogowych jako zieleń izolacyjna oraz mające wpływ na zwiększenie bioróżnorodności obszaru gmin;
- rozpoznanie terenów zagrożonych promieniowaniem elektromagnetycznym oraz hałasem np. przy współpracy z WIOŚ, m.in. w celu wykorzystania tej wiedzy podczas sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego;
- kontynuacja edukacji ekologicznej, uwzględniającej sektory problemowe, opartej m.in. na systemie stosownych szkoleń, konkursów, warsztatów i imprez proekologicznych w gminach jak i powiecie,

Podsumowując stwierdzono, że Powiat Toruński wraz z gminami wchodzącymi w jego skład prowadzi szereg działań inwestycyjnych, koordynacyjnych oraz informacyjno-edukacyjnych skutkujących realnymi efektami ekologicznymi i sukcesywną poprawą stanu lokalnego środowiska. Należy jednak pamiętać, że w obecnym Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Toruńskiego zapisanych jest wiele zadań „miękkich” i bardzo ogólnych, w przypadku których ciężko wykazać jest konkretną realizację oraz koszty takiego zadania. Starosta Powiatu odpowiedzialny jest przede wszystkim za wydawanie decyzji dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia potencjalnie mogące znacząco oddziaływać na środowisko, dotyczących ochrony zasobów naturalnych, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym; sprawując jednocześnie nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej na

poziomie ponadgminnym. Kreuje w ten sposób ochronę środowiska wraz ze wszystkimi jej komponentami oraz racjonalnie zarządza zasobami naturalnymi.